

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON SUUNNITELMA V. 2026-2028

II, PUDASJÄRVI, UTAJÄRVI, VAALA, PUOLANKA

OULUNKAAREN YMPÄRISTÖPALVELUT

Sisällys

1. Johdanto 5
2. Lainsäädännöllinen tausta 5
3. Voimavarat 6
3.1. Organisaatio 6
3.2. HENKILÖSTÖRESURSSIT, VASTUUALUEET JA TYÖNJAKO 7
3.3. Pätevyyden varmistaminen 10
3.3.1. Koulutussuunnitelma 11
3.3.2. Vain eläinlääkärin tehtäviksi rajatut tehtävät 12
3.4. Eläinlääkintähuollon toiminta erityistilanteissa 12
4. Tietojärjestelmät 12
5. Yhteistyö ja viestintä 15
6. Valvonnan toimeenpano 17
7. Eläinten terveyden valvonta 18
7.1. Toiminta vastustettavaa eläintautia epäiltäessä 19
7.1.1 Valmiuseläinlääkärit 20
7.1.2. Toiminta todettaessa EHEC 21
7.2. Pakolliset terveysvalvontaohjelmat 21
7.2.1. Siipikarjan salmonellavalvontaohjelman mukainen tarkastus 21
7.2.2. Kalatautivalvontatarkastus 22
7.2.3. Scarapienäytteenotto raatokeräilyalueen ulkopuolella 22
7.2.4. Hirvieläinten näivetystautinäytteenotto 23
7.3. Vapaaehtoiset terveysvalvontaohjelmat 23

7.3.1. Lampaiden ja vuohien maedi-visna- tai cae-näytteenotto 24
7.3.2. Kalojen BKD-ohjelman mukainen tarkastus 24
8. Eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonta 25
8.1. Muut eläintenpitoon liittyvät luvat ja ilmoitukset 25
9. Eläinten lääkitsemisen valvonta 26
10. Sisämarkkinakaupan, viennin ja tuonnin valvonta 27
10.1. Tuontivaatimukset 27
10.2. TRACES NT -järjestelmän mukaisen sisämarkkinakaupan tuonnin tarkastus 27
10.3. Epäily laittomasta tuonnista 28
10.4. Vienti 29
10.4.1. Terveystodistuksen myöntäminen sisämarkkinaviennissä 29
10.4.2. Terveystodistuksen myöntäminen viennissä EU:n ulkopuolelle 30
11. Eläinten hyvinvoinnin valvonta 30
11.1. Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus 31
11.1.1. Eläinsuojelutoimenpiteissä tarvittavia yhteystietoja: 32
11.2. Ilmoituksenvaraisen kohteen eläinsuojelutarkastus 33
11.3. EU-eläinsuojelutarkastukset 33
11.4. Eläinkuljettajalupa 33
11.5. Kelpoisuus eläinten lopettamiseen 34
11.6. Eläinsuojeluvalvojat 35
12. Eläimistä saataviin sivutuotteisiin liittyvä valvonta 35
12.1. Haaskakäytöstä ilmoittaminen 35
12.2. Kuolleiden eläinten hautaaminen 36

PUDASJÄRVEN KAUPUNKI – OULUNKAAREN YMPÄRISTÖPAVELUT
PL 10, Varsitie 7, 93101 Pudasjärvi • pudasjarvi.fi/ymparistopalvelut
ymparistopalvelut@pudasjarvi.fi tai kirjaamo@pudasjarvi.fi • puh. 040 826 6417
facebook.com/Pudasjarvi • twitter.com/pudasjarvi • instagram.com/pudasjarvenkaupunki

12.3. Sivutuotteisiin liittyvät tarkastukset 36
13. Täydentävien ehtojen valvonta 37
14. Eläinlääkäreiden suorittama elintarvikevalvonta 38
15. Eläinlääkäripalveluiden järjestäminen 38
15.1. Alueellisen markkinatilanteen selvittäminen 38
15.6. Toimitilat ja välineresurssit 45
15.7. Terveydenhuoltokäynnit sekä eläinterveyskäynnit 47
15.8. Remissio- ja konsultaatiomahdollisuudet 48
16. Eläinlääkäripalvelujen hinnoittelu 48
16.1. Kunnaneläinlääkärin perimät palkkiot ja korvaukset 48
16.1.1. Järjestäjän perimät maksut järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista 49
16.2. Subventiot 50
16.3 . kunnaneläinlääkärin maksulliset suoritteet 50
17. Seuranta, arviointi ja raportointi 50
17.1. Valitusten käsittely 51
17.2. Palautteen kerääminen 52
LIITELUOTTELO 53
LIITE 1. 54
LIITE 2. 61
LIITE 3. 63
LIITE 4. 64

1. JOHDANTO

Tämä on Pudasjärven, Iin, Vaalan ja Utajärven kuntien muodostaman ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen eli Oulunkaaren ympäristöpalveluiden eläinlääkintähuollon kunnallinen suunnitelma. Siinä kuvataan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan ja eläinlääkäripalveluiden järjestäminen. Suunnitelman laatiminen on lakisääteistä ja velvoite perustuu eläinlääkintähuoltolakiin (285/2023).

5

Kunnallisen suunnitelman tekoa ohjaavat Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO). Nyt eläinlääkintähuollon kunnallinen suunnitelma laaditaan vuosille 2026-2028.

Tämä suunnitelma osaltaan varmistaa, että kaikki lainsäädännön edellyttämät valvontatehtävät tulevat ajallaan tehdyiksi ja raportoiduiksi. Lisäksi suunnitelma varmistaa yhdenmukaisesti tuotetut lakisääteiset eläinlääkäripalvelut Oulunkaaren ympäristöpalveluiden alueella.

Muutoksena aiempaan Oulunkaaren ympäristöpalvelut on tuottanut 1.1.2024 alkaen ympäristöterveydenhuollon viranomaistehtävät ja eläinlääkintäpalvelut oman toimialueensa lisäksi Puolangan kunnalle.

2. LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN TAUSTA

Suomessa eläinlääkintähuolto on järjestetty siten, että maa- ja metsätalousministeriö on ylin keskusviranomainen. Ruokavirasto on keskusviranomainen, joka valvoo lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista Suomessa. Aluehallintovirastojen eläin- ja elintarviketehtävät siirtyivät Ruokavirastoon 1.1.2026 alkaen. Paikallisviranomainen on kunta, yleensä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue eli usean kunnan muodostama yksikkö.

Kunnallisen eläinlääkintähuollon suunnitelman ymmärtäminen ei edellytä valtakunnallisen ohjelman tai alueellisen suunnitelman tuntemista. Kokonaiskuvan luomiseksi tähän suunnitelmaan on tehty suoria lainauksia valtakunnallisesta ohjelmasta. Lainaukset on kirjoitettu *kursiivilla*.

Kunnallisesta suunnitelmasta ja eläinlääkintähuollon järjestämisestä säädetään eläinlääkintähuoltolaissa (285/2023). *Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa, eläintautilaissa, eläinten hyvinvointilaissa, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa, eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa, sivutuotelaissa ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa.*

3. VOIMAVARAT

3.1. ORGANISAATIO

Oulunkaaren ympäristöpalvelut on Pudasjärven kaupungin hallinto- ja talous palvelualueen alainen palveluyksikkö. Oulunkaaren ympäristöpalvelujen henkilökunta on Pudasjärven kaupungin palveluksessa. Päättävänä toimielimenä toimii Oulunkaaren ympäristölautakunta, jossa on edustajat kaikista yhteistoiminta-alueen kunnista.

Pudasjärvellä on 2,6 kaupungineläinlääkärin virkaa, lissä on kaksi kaupungineläinlääkärin virkaa ja Vaalassa ja Utajärvellä yhteensä kaksi virkaa. Pudasjärven ja Iin toimipisteissä työskentelee arkipäivisin eläinlääkärin avustaja. Vaalan ja Utajärven toimipisteessä työskentelee eläinlääkärin avustaja neljänä päivänä viikosta.

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden alueella on yksi yhteinen päivystysalue, johon kuuluu Pudasjärvi, Puolanka, Ii, Vaala ja Utajärvi.

Eläinlääkinnän henkilökunnan yhteystiedot on kirjattu eläinlääkintähuollon suunnitelman liitteeseen 2. Liite päivitetään säännöllisesti.

3.2. HENKILÖSTÖRESURSSIT, VASTUUALUEET JA TYÖNJAKO

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden resurssitarpeen kartoitus on suunnitelman liitteessä 1. Kartoituksesta ilmenee, että Oulunkaaren ympäristöpalveluissa resurssit ovat tarpeeseen nähden oikein mitoitetut. Tuotettujen suoritteiden määrät ilmenevät Oulunkaaren ympäristöpalveluiden eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutumisen arviointiraportista. Raportti laaditaan vuosittain. Eläinlääkinnän henkilökunnan tarkemmat vastuualueet ja työnjako on kuvattu suunnitelman liitteeseen 2.

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden eläinlääkäreillä normaaliksi päivystystiheydeksi on sovittu paikallissopimuksella yksi seitsemästä. Normaalin päivystystiheyden ylittäviin vuoroihin on mahdollisuuksien mukaan rekrytoitu ulkopuolinen päivystäjä. Mikäli ulkopuolista päivystäjää ei ole saatu, on vakituiset kaupungineläinlääkärit saaneet ylimääräisistä vuoroista kaksinkertaisen päivystyskorvauksen. Vuodelle 2026 on talousarviossa varattu eläinlääkärin sijainen yhteensä kuuden kuukauden ajaksi Oulunkaaren ympäristöpalveluiden toimialueella. Sijaisten saatavuus vaihtelee paljon. Kesäksi 2026 on saatu rekrytoitua kesälomasijaiset. Toimivat sijaisjärjestelyt ja riittävä henkilöstömäärä ovat erittäin tärkeitä asioista henkilökunnan työssäjaksamisen kannalta.

Oulunkaaren ympäristöpalvelujen jokaisella eläinlääkärin vastaanotolla työskentelee eläinlääkärin avustaja. Vaalassa eläinlääkärin avustaja työskentelee keskimääräin neljänä päivänä viikossa Vaalan eläinlääkärin vastaanotolla ja yhtenä päivänä viikossa

lin eläinlääkärin vastaanotolla. Eläinlääkärin avustajille ei ole palkattu kesälomansijaista, koska Pudasjärven kaupungin taloustilanteen vuoksi loman sijaisuudet tulee hoitaa pääasiassa sisäisin järjestelyin.

Suurimmassa osassa eläinlääkintähuollon valvontayksiköitä valvontatehtävät on keskitetty valvontaeläinlääkärille. Tämä on tehostanut ja yhdenmukaistanut valvontaa. Haasteeksi on muodostunut valvontaeläinlääkäreiden työssäjaksamisongelmat ja tehtävien hoidon järjestäminen valvontaeläinlääkärin poissaolojen aikana. Toisaalta pääasiassa praktiikkaa tekevät virkaeläinlääkärit ovat edelleen tehneet jonkin verran alueen mukaan ainakin eläinsuojelu- ja eläintautivalvontatehtäviä. Joillakin alueilla päivystävä eläinlääkäri ei aina välttämättä ole virkaeläinlääkäri, mikä voi aiheuttaa ongelmia kiireellisten eläinsuojelutehtävien hoitamisessa päivystysaika siitä huolimatta, että myös päivystävä poliisi on eläinsuojeluviranomainen.

Oulunkaaren ympäristöpalveluissa ei ole perustettu valvontaeläinlääkärin virkaa, koska päivystysrinkiin on haluttu kaikki eläinlääkärit, jotta päivystyskuorma isolla alueella ei muodostuisi liian suureksi. Valvontatehtävien määrä on lisääntynyt merkittävästi. Esimerkiksi vuonna 2025 oli +52 % enemmän eläinten hyvinvointiin liittyviä valvontakäyntejä verrattuna vuoteen 2024. Pudasjärven kaupungineläinlääkärit ovat toivoneet valvontaeläinlääkärin viran perustamista työnantajalta, mutta virkaa ei voida perustaa, ellei yhtä praktikkoeläinlääkärin virkaa muuteta valvontaeläinlääkärin viraksi. Erityisesti kiireelliset eläinsuojelutarkastukset sekä pitkittyneet vaikeat eläinsuojelutapaukset ovat henkisesti raskaita ja vievät valtavasti voimavaroja sekä työaikaa. Valvontatehtävien hoito praktiikkaa tekevien kaupungineläinlääkäreiden viran ohessa on merkittävä työhyvinvointia ja työssä jaksamista alentava tekijä.

Eläinlääkärit tekevät valvontakäyntejä tavanomaisesti yksin. Valvontakäyntejä on harvoin mahdollista tehdä kahden eläinlääkärin toimesta, koska resurssit eivät ole siihen riittävät. Joskus valvontakäynnille on mahdollista ottaa mukaan eläinlääkärin

avustaja, mikäli avustajaa ei tarvita vastaanotolla potilastyössä auttamaan. Kaikki vakituiset eläinlääkärin avustajat ovat aluehallintoviraston valtuuttamia eläinsuojeluvalvojia. Tarvittaessa virka-apua voidaan pyytää poliisilta.

Jääviysongelman välttämiseksi kiinteässä asiakassuhteessa oleva eläinlääkäri ei valvo asiakastaan vaan valvonnan suorittaa jäävitön eläinlääkäri. Sisäisenä ohjeistuksena on, että eläinlääkäri on jäävi ainakin silloin, kun eläinlääkäri on käynyt tilalla tai hoitanut asiakkaan potilasta vastaanotolla yli kaksi kertaa viimeisen vuoden kuluessa tai silloin, kun eläinlääkäri on solminut tilan kanssa terveydenhuoltosopimuksen. Viimekädessä viranhaltijan on itse tarvittaessa jäävättävä itsensä.

Kaikki Oulunkaaren ympäristöpalveluiden eläinlääkärit ovat toimivaltaisia virkaeläinlääkäreitä koko Oulunkaaren ympäristöpalveluiden toimialueella.

Työturvallisuusasiat on käsitelty Oulunkaaren ympäristöpalveluiden eläinlääkintähuollon Työsuojelu- ja perehdyttämiskansiossa. Riskiarvioinnit ovat Pudasjärven kaupungin yhteisessä RiskiArvi-järjestelmässä.

Pudasjärven kaupunki on käytössä Turva-Arvi-järjestelmän. Eläinlääkintähuollon turvallisuuteen liittyvät ideat, havainnot ja vaaratilanteet ilmoitetaan järjestelmän kautta. Ilmoituksen voivat tehdä kaikki työntekijät. Ilmoitusvelvollisuus vaaratilanteesta (kattaa ns. läheltä piti -tilanteet) on kaikilla työntekijöillä. Kirjautuminen tapahtuu kaupungin intranetin Pelkan kautta.

3.3. PÄTEVYYDEN VARMISTAMINEN

Tällä hetkellä kaikki Oulunkaaren ympäristöpalveluiden virassa olevat eläinlääkärit ovat Suomessa

laillistettuja eläinlääketieteen lisensiaatteja. Muualla kuin Suomessa opiskelleet eläinlääkärit ovat lisäksi osoittaneet perehtyneensä Suomen elintarvike-, eläinsuojelu- ja eläintautilainsäädäntöön Ruokaviraston edellyttämällä tavalla.

10

Vakituista työntekijää valittaessa kiinnitetään huomiota todistuksista tarkistetun muodollisen pätevyyden lisäksi osaamisen varmistamiseen. Työhaastatteluun voivat osallistua johtava eläinlääkäri, samalla klinikalla työskentelevä henkilökunta, ympäristölautakunnan puheenjohtaja ja/tai jäsen ja ympäristöjohtaja.

Eläinlääkärin sijaisina voivat toimia myös väliaikaiset praktiikkaoikeudet omaavat eläinlääketieteen kandidaatit. Johtava eläinlääkäri tarkistaa sijaiseläinlääkärin oikeuden toimia eläinlääkärin sijaisena tai laillistettuna eläinlääkärinä Suomessa Ruokaviraston ylläpitämästä sähköisestä eläinlääkärirekisteristä. Mikäli tietoa ei löydy rekisteristä, johtava eläinlääkäri ottaa yhteyttä Ruokavirastoon.

Uusi työntekijä perehdytetään työtehtäviinsä vakituisen henkilökunnan toimesta. Perehdyttämiseen sisältyy tähän suunnitelmaan sekä erilliseen perehdytysohjeeseen tutustuminen sekä henkilökohtainen ohjaus. Yksittäiset työohjeet, jotka eivät sisälly tähän suunnitelmaan tai perehdytysohjeeseen sijaitsevat verkkolevyllä sijaitsevassa Eläinlääkintä-kansiossa.

Eläinlääkärin sijaisten riittävän perehtyneisyyden varmistamiseksi pyrkimyksenä on käyttää aiempia sijaisia silloin, kun se on mahdollista. Perehdyttämisen ja perehtyneisyyden tärkeys on korostunut, kun käytössä on tietojärjestelmiä, lukuisia

laboratorio- ja tutkimuslaitteita, ja kun eläinlääkäreiden tuottamien asiakirjojen potilasasiakirjoista hallintopäätöksiin edellytetään täyttävän lainsäädännön asettamat vaatimukset. Edellä mainittuihin sekä asiakirjojen oikeaan jakeluun, säilyttämiseen ja arkistointiin sekä raportoinnin kannalta tarpeellisten tietojen kirjaamiseen oikeaan

paikkaan liittyy huomattavan suurta perehdyttämistarvetta.

Myös asiakkailla on mahdollisuus varmistaa hoitavan eläinlääkärin oikeus harjoittaa eläinlääkärin ammattia Ruokaviraston eläinlääkärirekisterin julkisesta tietopalvelusta.

3.3.1. KOULUTUSSUUNNITELMA

Eläinlääkärit ja eläinlääkärin avustajat osallistuvat vuosittain ammattitaitoa ylläpitäviin täydennyskoulutuksiin määrärahojen puitteissa, jotka ovat Pudasjärven kaupungin taloudellisen tilanteen vuoksi olleet rajalliset. Eläinlääkärit ovat käyneet täydennyskoulutuksia omalla kustannuksella. Koulutuksiin osallistutaan esimiehen ja työntekijän välisissä tavoitekeskusteluissa esille tulleiden tarpeiden mukaisesti siten, että tavoitteena on kolme vuosittaista koulutuspäivää. Työntekijät voivat myös esittää osallistumista tiettyihin koulutuksiin, kun tieto sopivien koulutusten järjestämisestä tulee.

Eläinlääkintähuollon koulutussuunnitelma laaditaan vuosittain osana Pudasjärven kaupungin koulutussuunnitelmaa.

3.3.2. VAIN ELÄINLÄÄKÄRIN TEHTÄVIKSI RAJATUT TEHTÄVÄT

Tietyt tehtävät on rajattu lainsäädännöllä vain eläinlääkärin tehtäviksi. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että lääkkeiden - myös vapaankaupan lääkkeiden kuten matolääkkeiden - luovuttaminen edellyttää eläinlääkärin päätöstä asiassa. Ravintolisiksi tai rehuiksi luokiteltavien tuotteiden myynti ei edellytä eläinlääkärin päätöstä.

12

Eläinlääkärin avustajat voivat suorittaa eläimille tutkimuksia ja hoitotoimenpiteitä silloin, kun ne perustuvat hoitavan eläinlääkärin päätökseen ja tapahtuvat hoitavan eläinlääkärin vastuulla.

3.4. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON TOIMINTA ERITYISTILANTEISSA

Eläinlääkintähuollon toiminta normaaliolojen erityistilanteissa ja poikkeusoloissa on kuvattu Oulunkaaren ympäristöpalveluiden erityistilanne- ja valmiussuunnitelmassa.

4. TIETOJÄRJESTELMÄT

Praktiikka: Kaikkien eläinlääkäreiden käytössä on KliniQ-potilasohjelma, jonka pilvipalvelussa sijaitseva tietokanta on kaikille eläinlääkäreille yhteinen myös sairaskäyntien osalta. Nautojen eläinlääkärihoitojen tiedot siirtyvät KliniQ:sta suoraan Nasevaan niillä tiloilla, jotka ovat tehneet valtuutuksen Naseva-tietoihinsa Oulunkaaren ympäristöpalveluiden eläinlääkäreille. Nasevassa olevat hoitotiedot helpottavat tiloja ketjuinformaatiovaatimuksen täyttämisessä, jonka mukaan teurastettavien eläinten lääkitystiedot tulee toimittaa teurastamolle etukäteen. Teurastamot saavat tiedot suoraan Nasevasta. Johtava eläinlääkäri saa KliniQ:sta tiedot käyntimääristä raportointia varten.

VATI-järjestelmä: Elintarvikelain mukaiset tarkastukset kirjataan VATI-järjestelmään. Näin ovat mm. alkutuotannon tarkastukset, ilmoitettujen tai hyväksyttyjen elintarvikehuoneistojen tarkastukset. VATI-järjestelmän tunnukset ovat valvontaa tekevillä eläinlääkäreillä.

13

Dynasty-järjestelmä: Pudasjärven kaupungin asiahallintajärjestelmä, johon tallennetaan kaikki viranomaisen asiakirjat. Kaikilla eläinlääkintähuollon henkilökunnalla on tunnukset Dynasty-järjestelmään.

Personec F ESS: Pudasjärven kaupungin järjestelmä, johon kirjataan poissaolot sekä matka- ja koulutusanomukset.

Visma M2: Pudasjärven kaupungin järjestelmä, johon kirjataan matkalaskut.

TRACES (Trade Control and Expert System): TRACES NT-järjestelmää käytetään elävien eläinten sekä eläimistä saatavien tuotteiden tuonti- ja vientiasioissa. Tunnukset TRACES-NT -järjestelmään on jokaisessa toimipisteessä vähintään yhdellä eläinlääkärillä.

Kartturi-sovellus: Kartturi-sovelluksella pystytään piirtämään karttapohjalle rajoitusvyöhykkeet sekä ko. vyöhykkeillä sijaitsevat tilat. Sovellusta hyödynnetään eläintautiepidemioissa.

Nautarekisteri: Nautarekisteri on nautaeläimiä koskeva yksilöeläinrekisteri. Nautarekisterissä ylläpidetään tietoa kaikkien nautojen syntymistä, kuolemista ja sijainneista. Rekisteriin tallentavat tietoja eläintenpitäjät, eläinvälittäjät ja teurastamot. Eläinlääkintähuollossa vähintään johtavalla eläinlääkärillä on tunnukset nautarekisteriin.

Myös muilla valvontaa tekevillä eläinlääkäreillä on suositeltavaa olla Nautarekisteriin tunnukset.

Eläintenpitäjä-, pitopaikka- ja haaskapaikkarekisteri: Sovelluksen kautta voidaan selata tietoja eläintenpitäjistä, eläinten pitopaikoista sekä haaskapaikoista.

Ruokavirasto ylläpitää myös Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin sähköisen asioinnin sovellusta, jonka avulla toimija voi tehdä eläintenpitopaikkoihin ja haaskaruokintapaikkoihin liittyvät ilmoitukset sekä päivittää aiemmin ilmoitettuja tietoja. Eläinlääkintähuollossa vähintään johtavalla eläinlääkärillä on tunnukset eläintenpitäjärekisteriin.

Eläintietojärjestelmä: Rekisterin kautta voidaan selata tietoja lammas-, vuohi- ja sikarekistereistä. Eläinlääkintähuollossa vähintään johtavalla eläinlääkärillä on tunnukset rekisteriin.

Eläintenpitokieltorekisteri: Oikeusrekisterikeskuksen omistama ja ylläpitämä rekisteri, joka sisältää tiedot tuomioistuinten määräämistä eläintenpitokielloista. Eläinlääkintähuollossa johtavalla eläinlääkärillä on tunnukset eläintenpitokieltorekisteriin.

Valvonnan viranomaisekstranet eli Pikantti: Viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu, jossa on paljon ohjeita ja tulkintoja sekä erilaisia työtiloja. Eläinlääkintähuollossa kaikki eläinlääkärit voivat hakea tunnuksia Pikanttiin.

Naseva ja Sikava: Naseva on nautoja koskeva terveydenhuollon seurantajärjestelmä, Sikava on sikojen vastaava. Järjestelmiä ylläpitää Eläintautien torjuntayhdistys (ETT). Eläinlääkäreillä on tarvitsemiinsa järjestelmiin henkilökohtaiset tunnukset. Pääasiassa käytössä on Naseva-järjestelmä, koska toimialueella on vain yksi sikatila.

Eläinlääkäreiden aloittamissa hoidoissa lääkitystiedot siirtyvät Nasevaan KliniQ-potilasohjelman kautta, mikäli tila on antanut eläinlääkärille valtuutuksen Nasevassa. Valtuutus tulee olla aina myös johtavalla eläinlääkärillä, jotta hoitotiedot siirtyvät oikein. Eläinlääkärit tallentavat järjestelmiin tekemänsä terveydenhuoltokäynnit.

5. YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ

Tavallisimpia toisen viranomaisen kanssa tehtävän yhteistyön muotoja ovat yhdessä Ruokaviraston valtioneläinlääkärin kanssa tehtävät eläinsuojelutarkastukset sekä poliisin antama virka-apu eläinsuojelutehtävässä. Virka-apu voi olla kyseisissä tehtävässä myös päinvastaista. Oulunkaaren ympäristöpalveluiden alueella yhteistyö poliisin kanssa on toiminut hyvin. Virkaeläinlääkärit todistavat tuomioistuimessa viran puolesta.

Eläinlääkäreiltä edellytetään ilmoitus toiselle viranomaiselle ainakin seuraavissa tapauksissa:

- Ilmoitus vastustettavasta tai ilmoitettavasta taudista (tai tautiepäilystä) Ruokavirastoon, ilmoituksen kiireellisyys riippuu taudista
- Ilmoitus poliisille sen selvittämiseksi, onko eläinsuojeluasiassa tapahtunut rikos. Oulunkaaren ympäristöpalveluissa kaikki eläinsuojelupäätökset lähetetään tiedoksi poliisille. Mikäli eläinlääkäri haluaa varmistaa, että eläinsuojeluasiassa aloitetaan esitutkinta, tulee poliisille tehdä lisäksi erillinen esitutkintapyyntö.
- Ilmoitus zoonoosista eli eläimistä mahdollisesti ihmisiin tarttuvasta taudista tai sen epäilystä kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille.

Hallintolaki edellyttää, että viranomaisen on annettava asiakkailleen tarvittaessa hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Ohjausta voidaan antaa joko asiakkaan pyynnöstä tai osana valvontatehtävää, jolloin asiassa voi olla tarpeen antaa myös kehotuksia ja velvoittava hallintopäätös. Suurin osa asiakkaille annettavasta ohjaustarpeesta on

liittynyt elintarvikesäädösten noudattamiseen perustettaessa eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevää laitosta tai ilmoitettavaa elintarvikehuoneistoa. Muuksi ohjaukseksi voidaan lukea esimerkiksi menettelyohjeiden antaminen asiakkaan tiedustellessa koiran tuontivaatimuksia ulkomailta.

16

Ohjausta on ollut tarpeen antaa myös eläinten rekisteröinnissä ja merkitsemisessä sekä kuolleiden eläinten hävittämisessä. Kaikkien tuotantoeläinlajien pitäjien tulee rekisteröityä kyseisen eläinlajin pitäjäksi ja rekisteröidä pitopaikka kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, vaikka kyseessä olisi harraste-eläin. Lisäksi myös harrastenaudoilla, lampailla- ja vuohilla tulee olla aina korvamerkit.

Oikea toimintatapa tuotantoeläinten raatojen hävittämisessä on seuraava: Raatokeräilyalueella raadot toimitetaan keräilyyn ja keräilyalueen ulkopuolella haudataan (säilytys peitettynä ja maasta eristettynä, ellei voi heti haudata). Kuolleita sikoja, poroja, hevosia ja siipikarjaa ja alle 12 kuukauden ikäisten nautojen, lampaiden ja vuohien raatoja voidaan luovuttaa myös rekisteröidylle haaskapaikalla vietäväksi, ellei eläimellä ole lääkevaroaika.

Toimivaltaiset viranomaiset noudattavat toiminnassaan avoimuutta. Yleisöllä on oikeus tutustua toimivaltaisten viranomaisten valvontatoimia ja niiden tehokkuutta koskeviin tietoihin sekä valvontaraportteihin (Valvonta-asetus (EY) N:o 882/2004). Viranomaisen toiminnan julkisuudesta säädetään myös julkisuuslaissa (621/1999).

Monet valvontaan liittyvät asiakirjat ovat julkisia. Oulunkaaren ympäristöpalvelut antaa julkisia asiakirjoja pyynnöstä. Haastattelupyyntöihin pyritään vastaamaan myöntävästi, ellei asia ole laajuudeltaan sellainen, että tiedotusvastuu on siirretty keskusviranomaiselle (Ruokavirasto). Eläinlääkintähuollon viestinnän vastuuhenkilöinä ovat johtava eläinlääkäri ja ympäristöjohtaja. Eläinlääkärit voivat ohjata asiakirja- ja haastattelupyynnöt viestinnän vastuuhenkilöille. Tiedostuskanavina voidaan tilanteen mukaan käyttää kuntien ilmoitustauluja, kuntien internetsivuja ja sanomalehtiä.

Erityistilanneviestintä on kuvattu Oulunkaaren ympäristöpalveluiden erityistilanne- ja valmiussuunnitelmassa.

6. VALVONNAN TOIMEENPANO

Kunnat järjestävät valtion vastuulla olevien eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevien tehtävien hoitamisen. Kunnille maksetaan näistä valvontatehtävistä todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista.

Valtion vastatessa kunnaneläinlääkäreiden suorittaman eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnan kustannuksista. Elintarvikevalvonta mukaan lukien alkutuotantotilojen hygieniatarkastukset on kuntien järjestämisvastuulla. Useimmat elintarvikevalvonnan toimenpiteet ovat toimijalle maksullisia eli kunta voi laskuttaa valvonnasta aiheutuvat kustannukset toimijalta. Alkutuotannon tarkastus on maksuton, mutta mahdollinen uusintakäynti on maksullinen.

Valvontakohteiden määrät, mahdolliset hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, mahdollinen näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi on kuvattu jäljempänä kunkin valvonnan osa-alueen yhteydessä. Kaikkea sellaiseen toimintaan, jota alueella ei ole, liittyvää valvontaa ei ole kuvattu. Tällaista olisi esimerkiksi tietty eläinten keinolliseen lisääntymisen liittyvä toiminta ja sivutuotealan laitokset. Valvontojen kokonaistilanne käydään läpi säännöllisesti johtavan eläinlääkärin toimesta, joka lähettää tarkastuspyynnöt muille eläinlääkäreille.

Virallisten näytteiden tutkimiseen tulee käyttää Ruokaviraston hyväksymiä laboratorioita.

7. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

18

Eläinten terveyden valvonnalla tarkoitetaan lakisääteisesti vastustettavien tarttuvien eläintautien esiintymisen valvontaa ja leviämisen estämiseen ja/tai tartunnan hävittämiseen liittyviä toimia. Useat tarttuvatkaan taudit eivät ole lakisääteisesti vastustettavia, jolloin tautitapausten hoitaminen on tavanomaista peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa praktiikkaa. Tautia vastustetaan lakisääteisesti yleensä silloin, kun kyseessä on uusi tai vakava eläintauti, joka voi aiheuttaa kotieläintuotannolle suuria tappioita ja jota ei esiinny yleisesti. Lakisääteisesti vastustetaan usein myös zoonooseja eli eläimistä ihmisiin tarttuvia tauteja.

Eläintaudit, joiden esiintymistä viranomainen seuraa tai joiden osalta on säädöksissä määrätty toimenpiteitä, on luokiteltu eri ryhmiin mahdollisten vaikutusten vakavuuden ja eräiden muiden kriteerien perusteella. Näihin luokiteltuihin eläintauteihin sovelletaan erilaisia taudinehkäisy- ja taudintorjuntasääntöjä sen mukaan, mihin ryhmään ne kuuluvat. Yksityiskohtainen tautiluokitus löytyy Ruokaviraston internetsivuilta.

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden johtava eläinlääkäri toimittaa kuukausittain Ruokavirastoon eläinlääkäreiden yhteisen kuukausiyhteenvedon alueellaan todetuista tai epäillyistä eläintaudeista.

Merkittävin eläintauti, jonka leviämistä Suomeen pelätään, on afrikkalainen sikarutto. Oulunkaaren ympäristöpalveluiden alueella on vain yksi sikatila. Villisikatarhoja 1.1.2026 alkaen enää ole toimialueella. Villisikatiloille velvoitteita on aiheuttanut sikojen ulkonapitokielto vuodesta 2018 lähtien. Vaihtoehtona on vahvistaa olemassa olevaa aitaa esimerkiksi kaksinkertaisella sähköaidalla, mihin valtio on myöntänyt avustusta. Tarkemmat ohjeet aitauksen vaatimuksista löytyvät MMMa 404/2021

varotoimenpiteistä afrikkalaisen sikaruton leviämisen ehkäisemiseksi luonnonvaraisten villisikojen ja kotieläinten välillä.

Myös siipikarjatiloja on alueella vain yksittäisiä, mutta harrastepitopaikkoja arviolta useita kymmeniä. Siipikarjan ulkonapitokielto on voimassa ajalla 8.2.-31.5. Siipikarjaa voi pitää ulkona kauttaaltaan aidatulla alueella, joka on katettu riittävän tiheällä verkolla, joka estää luonnonvaraisten lintujen pääsyn kosketuksiin tarhatuista linnuista. Sikojen ulkonapidosta tai lintujen ulkonapidosta vuosittain 8.2.-31.5. välisenä aikana tulee tehdä kirjallinen ilmoitus kunnaneläinlääkärille.

Metsästäjiä ja kuntalaisia pyydetään ottamaan yhteyttä kunnaneläinlääkärin näytteenoton järjestämiseksi, mikäli he löytävät kuolleen tai sairaan villisian tai useita kuolleita lintuja. Lintuinfluenssaa on syytä epäillä, jos samalta alueelta löytyy sairaana tai kuolleena useampi kuin yksi joutsen, viisi tai useampi muuta vesilintua tai yli kymmenen muihin lajeihin kuuluvaa lintua. Yksittäistä kuolleena löydettyä lintua ei pääsääntöisesti pidetä lintuinfluenssaepäilynä, ellei kyseessä ole iso petolintu.

7.1. TOIMINTA VASTUSTETTAVAA ELÄINTAUTIA EPÄILTÄESSÄ

Mikäli tilalla epäillään vastustettavaa eläintautia, tilan tulee ottaa yhteyttä virkaeläinlääkäriin. Ennen lisäohjeiden saamista tulee välttää kaikkea ihmis- ja eläinliikennettä tilalle tai sieltä pois tai maidon kuljettamista pois tilalta. Epäily vastustettavasta eläintaudista voi syntyä myös eläinlääkärin toimesta sairasmatkan löydösten perusteella tai laboratorionäytteen vastauksen perusteella. Vastustettavista ja ilmoitettavista eläintaudeista tulee ilmoittaa Ruokavirastoon eläinlääkäreiden toimesta. Ilmoitusaikataulu riippuu taudista. Lisäksi useista zoonooseista on ilmoitusvelvollisuus kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille. Eläinlääkärit voivat

tehdä ilmoitukset johtavalle eläinlääkärille, mikäli hän on viivytyksettä tavoitettavissa. Johtava eläinlääkäri huolehtii ilmoitukset eteenpäin. Tautien luokittelun ja ilmoitusaikataulun eläinlääkärit voivat tarkistaa Ruokaviraston internetsivuilta.

Toiminta helposti leviävien eläintautien estämiseksi tehdään Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan. Eläintaudin mukaan taudin vastustustoimenpiteet voidaan tehdä osin tai kokonaan valtion kustannuksella. Korvauksia voidaan evätä tai alentaa, mikäli eläintautilainsäädäntöä on rikottu.

Eläintautiepidemia voi edellyttää poikkeavia järjestelyitä, kun osa eläinlääkäreistä tarvitaan taudinvastustoimenpiteisiin. Toimintatapa on kuvattu Oulunkaaren ympäristöpalveluiden erityistilanne- ja valmiussuunnitelmassa.

7.1.1 VALMIUSELÄINLÄÄKÄRIT

Oulunkaaren ympäristöpalveluilla yksi eläinlääkäri on nimetty valmiuseläinlääkäriksi. Valmiuseläinlääkäri osallistuu vuosittain valmiuseläinlääkäreille kohdennettuun koulutukseen tarttuvista eläintaudeista ja niihin varautumisesta. Tarttuvien eläintautien vastustoimenpiteisiin ryhtyvät ensisijaisesti valmiuseläinlääkärit. Jokaisen virkaeläinlääkärin tulee kuitenkin kyetä noudattamaan helposti leviävien eläintautien ensivaiheen toimintaohjeita, sillä tautiepäily voi tulla kenen tahansa virkaeläinlääkärin eteen ja hoidettavaksi.

7.1.2. TOIMINTA TODETTAESSA EHEC

EHEC on ilmoitettava eläintauti, mutta se käsitellään tässä yhteydessä taudin eläinlääkärille ja toisaalta tilalla aiheuttamien toimenpiteiden vuoksi. EHEC on nautojen ja muiden märehtijöiden ruoansulatuskanavassa esiintyvä kolibakteeri, jota voi ajoittain erittyä eläimen ulosteeseen. EHEC aiheuttaa ihmiselle tautia. EHECiä löydetään silloin tällöin teurastamoissa otetuissa seurantanäytteenotoissa. Usein tieto löydöksestä tulee kunnaneläinlääkärille Ruokavirastolta. Tiedon saatuaan suoritetaan tarvittaessa näytteenotto- ja taudinhallintatoimenpiteitä Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti. Toimenpiteet suoritetaan myös silloin, kun ihmisen EHEC-tartunnan epäillään olevan peräisin kyseisestä pitopaikasta. Johtava eläinlääkäri pitää kirjaa siitä, että tarkastuskäynnit tulevat suoritetuiksi ajallaan.

7.2. PAKOLLISET TERVEYSVALVONTAOHJELMAT

Pakollisia terveysvalvontaohjelmia ovat siipikarjan salmonellavalvontaohjelma ja sellaiseksi voidaan luokitella myös hyväksyttyjen vesiviljelylaitosten pakollinen kalatautivalvonta. Muuta pakollista terveysvalvontaa ovat sperman keräysasemalle tilalta myytävien sonnivasikoiden ja maidontuotantotilan yhteydessä olevan raakamaitoa myyvän elintarvikehuoneiston salmonellavalvonta. Pakolliseen salmonellavalvontaan liittyvistä näytteenotoista ja tarkastuksista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 316/2021. Salmonellavalvontavaatimus ei koske raakamaidon myyntiä osana alkutuotannon toimintaa. Alkutuotannon toiminnaksi kuuluvana raakamaitoa voi myydä suoraan kuluttajalle enintään 2500 litraa vuodessa.

7.2.1. SIIPIKARJAN SALMONELLAVALVONTAOHJELMAN MUKAINEN TARKASTUS

Kanojen salmonellavalvontaohjelmaan kuuluminen on pakollista, kun munia toimitetaan muualle kuin vain yksityistaloudessa käytettäviksi. Ohjelma koskee myös broilereita, kalkkunoita ja hautomoita. Samaan salmonellavalvontaohjelmaan tulee kuulua myös, kun broilereita ja kalkkunoita teurastetaan tilalla alkutuotantopaikan yhteydessä

elintarvikeketjuun toimitettaviksi. Toiminnasta on muistettava tehdä myös elintarvikehuoneiston rekisteröinti-ilmoitus kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle.

Tarkastuksen kulku ja salmonellavalvontaohjelman vaatimukset käyvät ilmi tarkastuslomakkeesta ja sen liitteenä olevasta ohjeesta. Lomake ja ohje löytyvät Ruokaviraston internetsivuilta. Ruokaviraston internetsivuilta löytyy myös lomake ”Ilmoitus tilalle saapuneesta parvesta”, jolla ilmoitetaan uusien lintujen tulosta ja samalla liitytään salmonellavalvontaohjelmaan. Toimintaa aloitettaessa tulee lisäksi muistaa muut vaadittavat ilmoitukset, joista kerrotaan tämän suunnitelman kohdassa 9. Eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonta. Terveysvalvontaohjelmaan kuuluva tarkastuskäynti ja näytteenotto on toimijalle maksullinen

22

7.2.2. KALATAUTIVALVONTATARKASTUS

Ennen kalankasvatustoiminnan aloittamista toimijan tulee tehdä joko ilmoitus vesiviljelyrekisteriin ELY-keskukseen tai pitopaikalla tulee olla Ruokaviraston hyväksyntä. Lisätietoja vesiviljelylaitoksen hyväksynnästä sekä rekisteri hyväksynnän saaneista vesiviljelypaikoista löytyy Ruokaviraston internetsivuilta. Muihin vaadittaviin ilmoituksiin liittyen katso kappale Eläinten rekisteröinnin ja merkitsemisen valvonta.

Vesiviljelylaitoksen tarkastuskäynnit ja näytteenotot tehdään Ruokaviraston ohjeistamalla tavalla. Tarkastuksen suorittanut eläinlääkäri tekee tarkastuskäynnin pohjalta tarkastuskertomuksen, jonka hän toimittaa Ruokavirastoon.

7.2.3. SCARAPIENÄYTTEENOTTO RAATOKERÄILYALUEEN ULKOPUOLELLA

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden toiminta-alueesta Pudasjärven, Iin ja Puolangan kunnat eivät kuulu raatokeräilyalueeseen. Tilalla kuolleiden ja lopetettujen yli 18 kuukauden ikäisten lampaiden ja vuohien scrapie-seuranta koskee tiloja, joissa on vähintään 50 uuhta tai kuttua ja jotka sijaitsevat raatokeräilyalueen ulkopuolella.

Kuolleista tai lopetetuista yli 18 kuukauden ikäisistä lampaista tai vuohista on yhden vuoden aikana tutkittava scrapien varalta vähintään yksi eläin. Jos tilalla ei kuole eikä siellä lopeteta yhtään yli 18 kuukauden ikäistä eläintä vuoden aikana, näytettä ei tarvitse lähettää. Eläintenpitäjän on ilmoitettava eläimen kuolemasta tai lopettamisesta kunnaneläinlääkärille, joka huolehtii näytteenotosta ja lähetyksestä Ruokavirastoon. Eläintenpitäjän tulee sopia lampaan pään toimittamisesta eläinlääkärin vastaanotolle

näytteen ottamiseksi. Tarvittaessa eläinlääkärin voi myös tilata käymään tilalla ottamassa näytteet. Halutessaan eläintenpitäjä voi huolehtia pään lähettämisen tutkittavaksi kokonaisuudessaan itse. Ohje pään lähettämisestä tutkimukseen löytyy Ruokaviraston nettisivuilta.

Näytteenotto on eläintenpitäjälle maksutonta, mutta pakollista. Eläinlääkäri saa korvauksen valtion maksamana eläintautitehtävänä.

7.2.4. HIRVIELÄINTEN NÄIVETYSTAUTINÄYTTEENOTTO

Sairaiden ja itsestään kuolleiden yli vuoden vanhojen hirvieläinten seuranta CWD:n varalta jatkuu. Jos maastosta löytyy itsestään kuollut hirvieläin, löydöksestä tulee olla yhteydessä kunnaneläinlääkäriin. Kunnaneläinlääkäri huolehtii tarvittavien näytteiden ottamisesta ja lähettämisestä Ruokavirastoon.

7.3. VAPAAEHTOISET TERVEYSVALVONTAOHJELMAT

Vapaaehtoisia terveysvalvontaohjelmia ovat lampaiden Maedi-visna-taudin ja vuohien CAE-taudin valvontaohjelmat sekä kalojen BKD-valvontaohjelma. Ruokavirasto myöntää ohjelmaan kuuluville tautivapauden astetta kuvaavan terveysluokan. Tarkastukset tehdään kunnaneläinlääkärin toimesta.

7.3.1. LAMPAIDEN JA VUOHIEN MAEDI-VISNA- TAI CAE-NÄYTTEENOTTO

Vuohi- ja lammastilat voivat itse päättää haluavatko kuulua Maedi-visna/CAE-valvontaohjelmaan. Ohjelmaan kuuluvien tilojen lampaat ja vuohet tutkitaan säännöllisesti vasta-aineiden varalta. Ohjelmaan kuuluvat tilat voivat ostaa lampaita ja vuohia vain terveysluokkaan 1 kuuluvista pitopaikoista (lähde: Ruokavirasto).

24

Tarkastuksen kulku käy ilmi tarkastuskertomuslomakkeesta nimeltään ”Maedi-visna ja CAE terveysvalvonnan tarkastuskertomus” joka löytyy Ruokaviraston nettisivuilta. Tarkastus, näytteenotto ja näytteiden tutkiminen ovat maksullisia.

7.3.2. KALOJEN BKD-OHJELMAN MUKAINEN TARKASTUS

Vapaaehtoiseen BKD:n terveysvalvontaan voidaan liittää sisävesialueen pitopaikka, jossa kasvatetaan lohikaloja tai niiden sukusoluja istutettavaksi tai siirrettäväksi toiseen pitopaikkaan jatkokasvatusta varten. Kala-alan toimijat voivat tarkastaa laitoksen BKD-ohjelmaan kuulumisen ja myönnetyn terveysluokan ennen kalojen vastaanottamista toiselta laitokselta Ruokaviraston ylläpitämästä rekisteristä (rekisteri hyväksynnän saaneista vesiviljelypaikoista).

Tarkastuksen kulku ja käytettävä lomake ovat samoja kuin vesiviljelyeläinten pakolliseen terveysvalvontaan kuuluvassa tarkastuksessa. Tarkastus on maksullinen paitsi niinä vuosina, kun se voidaan tehdä kalojen pakollisen tautivalvonnan tarkastuskäynnin yhteydessä.

8. ELÄINTEN MERKITSEMISEN JA REKISTERÖINNIN VALVONTA

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden eläinlääkärit valvovat ja ohjeistavat merkintä- ja rekisteröintiasioissa tila- ja valvontakäyntien yhteydessä. Vakavissa eläinten rekisteröinnin ja merkitsemisen puutteissa (esimerkiksi korvamerkkien puuttuminen useilta eläimiltä) eläinlääkärit voivat tehdä ilmoituksen Ruokavirastoon.

8.1. MUUT ELÄINTENPITOON LIITTYVÄT LUVAT JA ILMOITUKSET

Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteröintien lisäksi kalankasvatukseen tarvitaan usein vesitalous- ja ympäristölupa. Lupaviranomainen kalankasvatuksen edellyttämissä vesitalous- ja ympäristölupa-asioissa on aluehallintovirasto.

Tietyn kokorajan alittaville eläinsuojille ilmoitusmenettely mukaisen päätöksen tai ympäristöluvan myöntää kunta toimivaltaisen viranomaisen ollessa Oulunkaaren ympäristölautakunta. Lisätietoja internetosoitteesta Oulunkaaren ympäristöpalveluiden Ympäristönsuojelun internetsivuilta https://www.pudasjarvi.fi/ymparistoterveys-ja-elaimet/ymparistonsuojelu/.

Useimmissa tapauksissa eläimille syötetään rehuna tilalla tuotettua karkearehua. Tällöin tulee muistaa tehdä maksuton rekisteröityminen myös rehualan alkutuotannon toimijaksi lomakkeella F, joka löytyy internetosoitteesta https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/rehut/rekisteroityminen-ja-luvat/maatilan-kalankasvattajan-rekisteroityminen/

Mikäli eläimet tulevat rakennukseen, jonka käyttötarkoitus muuttuu alkuperäisestä, voi olla tarpeen selvittää kunnan rakennusvalvonnasta edellyttääkö muutos rakennuslupaa. Myös aitaus tai rakennelma etenkin asemakaava-alueella voi edellyttää ilmoitusta tai lupaa rakennusvalvontaviranomaiselta.

Kun kotieläintenpito aloitetaan tuotantotarkoituksessa, tulee Oulunkaaren ympäristöpalveluille tehdä myös alkutuotantoilmoitus, josta kerrotaan Oulunkaaren ympäristöpalveluiden Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman elintarvikevalvontaa koskevassa osassa.

9. ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA

Eläinten lääkitsemisen valvonta tehdään pääasiassa Ruokaviraston toimesta. Oulunkaaren ympäristöpalveluiden eläinlääkäreiden toimesta eläinlääkkeiden käytön ja lääkekirjanpidon tarkastuksia tehdään alkutuotannon valvonnan yhteydessä. Lisäksi lääkekirjanpidontarkastus suoritetaan esimerkiksi antibioottivahingon seurauksena, eli kun antibioottia sisältävää maitoa on päätynyt meijeriin.

Eläinlääkkeiden varalle luovuttamisen edellytyksistä on kerrottu kappaleessa 16.4. Lääkkeiden luovuttaminen varalle. Laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014) mahdollistaa lääkkeiden luovutuksen varalle tavanomaisesti esiintyvien ja helposti tunnistettavissa olevien sairastapausten hoitoon Nasevaan kuuluvilla tiloilla, joilla on terveydenhuoltosopimus. Lääkkeiden luovuttaminen varalle edellyttää säännölliset eläinlääkärikäynnit tilan terveydenhuollosta vastaavan eläinlääkärin toimesta. Terveydenhuollosta vastaava eläinlääkäri laatii tilalle kirjallisen terveydenhuoltosuunnitelman, joka sisältää maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa nro 17/14 vaadittavat tiedot. Terveydenhuoltosuunnitelma päivitetään vuosittain.

10. SISÄMARKKINAKAUPAN, VIENNIN JA TUONNIN VALVONTA

Rekisteröityneiden kaupallisten toimijoiden sisämarkkinakauppaa, jolla tarkoitetaan tuontia ja vientiä EU-maasta toiseen, ja kolmasmaatuontia eli tuontia EU:n ulkopuolisista maista, seuraa johtava eläinlääkäri TRACES NT-järjestelmän ilmoitusten kautta. Osaan tuonneista kohdistetaan tarkastuksia. Eläinlääkärit tekevät passiivista sisämarkkinakaupan ja kolmasmaatuonnin valvontaa myös potilastyön yhteydessä.

27

10.1. TUONTIVAATIMUKSET

Eläimen tai eläinperäisten elintarvikkeiden tuontia suunnittelevan tulee itse selvittää tuontivaatimukset ennen tuontia. Tuontivaatimuksista löytyy lisätietoja Ruokaviraston internetsivuilta. Eläinlääkärit voivat avustaa tuontivaatimusten selvittämisessä, mutta viime kädessä vastuu tuontivaatimusten selvittämisestä ja täyttämisestä on aina tuojalla.

10.2. TRACES NT -JÄRJESTELMÄN MUKAISEN SISÄMARKKINAKAUPAN TUONNIN TARKASTUS

TRACES NT -järjestelmän mukaisen sisämarkkinakaupan tuonnin tarkastuksia tehdään osalle tuontieristä. Tarkastuksessa tarkastetaan mm. seuraavat asiat: asiakirjat eli terveystodistus, hevosten osalta tunnistusasiakirja, eläinten merkitseminen (esimerkiksi hevosella mikrosiru, naudoilla korvamerkit), eläinten tunnistetietojen täsmäämien terveystodistuksen tietoihin, eläin tarttuvien tautien kliinisten merkkien varalta ja kuljetusajankohta suhteessa terveystodistuksen päiväykseen. Lisäksi voidaan tarkastaa eläinsuojeluvalvonnan osalta se, onko kuljettajalla eläinkuljettajalupa. Lisäksi voidaan

tarkastaa rekisteröityminen tuojaksi ja luettelo tuonneista viimeisen kahden vuoden ajalta.

Tarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus ja tuontierä kirjataan TRACES NT -järjestelmään tarkastetuksi täyttämällä tuontia koskeva valvontaosio. Tarkastus on maksuton paitsi, jos säädöksiä on rikottu.

28

10.3. EPÄILY LAITTOMASTA TUONNISTA

Epäily laittomasta tuonnista voi syntyä esimerkiksi eläinlääkärin hoitaessa pieneläintä vastaanotolla tai kansalaiselta tai toiselta viranomaiselta tulleen ilmoituksen perusteella.

Eläinlääkärit voivat tehdä epäilyilmoitukset ja ohjata mahdolliset Ruokavirastolta tulleet tuonteihin liittyvät toimenpidepyynnöt johtavalle eläinlääkärille, mikäli hän on viivytyksettä tavoitettavissa. Päätökset vaadittavista näytteenotoista, palautuksesta tai lopetuksesta tekee Ruokaviraston valtioneläinlääkäri, kun kyseessä on sisämarkkinakauppa eli toinen EU-maa ja Ruokavirasto, kun kyseessä on kolmasmaa.

Laittomasta sisämarkkinakaupan tai kolmasmaatuonnin tuontierästä toimijalle voi koitua maksettavaksi huomattaviakin uusintatarkastus-, näytteenotto-, palautus- ja lopetuskustannuksia.

10.4. VIENTI

10.4.1. TERVEYSTODISTUKSEN MYÖNTÄMINEN SISÄMARKKINAVIENNISSÄ

29

Sisämarkkinaviennissä toimijan on pyydettävä valvovalta kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien erien tarkastamista (poikkeuksena erät, joiden sisämarkkinavientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös toimija tai muu kuin kunnaneläinlääkäri). Kaikille eläimille, kuten hyönteisille, matelijoille ja jyrsijöille ei ole eläintautiehtoja (muualta lainsäädännöstä voi tulla ehtoja: CITES, vieraslajit, metsästys- ja kalastuslaki). Kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmä

Pääsääntöisesti terveystodistuksen I-osan täyttäminen on toimijan tehtävä, kunnaneläinlääkäri kuitenkin tarkastaa ja tarvittaessa korjaa toimijan laatiman I-osan. Terveystodistuksen I-osan täyttäminen II-osan lisäksi voi poikkeustapauksissa jäädä tarkastavan kunnaneläinlääkärin tehtäväksi, jos toimija esimerkiksi ei ole rekisteröitynyt TRACES-järjestelmään. Toimija on velvollinen antamaan tarvittavat tiedot eläinlääkärille ja vastaa antamistaan tiedoista. Toimenpiteet tehdään toimijan kustannuksella. Tarkastanut kunnaneläinlääkäri leimaa ja allekirjoittaa lähetystä seuraavan todistuksen. Todistuksen voi allekirjoittaa myös sähköisesti.

Rekisteröity hevonen ei tietyin ehdoin tarvitse terveystodistusta ja eläinlääkärintarkastusta kilpamatkoilla Pohjoismaissa ja Virossa. Kuitenkin ennen siirtymistä toimijalla on velvoite laatia siirrosta kaupallinen DOCOM-asiakirja TRACES-järjestelmään.

Kunnaneläinlääkärit seuraavat mahdollista eristä vastaanottajamaassa saatavaa palautetta ja reagoivat siihen. Esim. terveystodistuksen valvonta eli III-osion täyttö TRACES-järjestelmän kautta.

10.4.2. TERVEYSTODISTUKSEN MYÖNTÄMINEN VIENNISSÄ EU:N ULKOPUOLELLE

EU:n ulkopuolelle eläimiä tai eläimistä saatuja tuotteita vievien tulee rekisteröityä Ruokavirastoon viejäksi. Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Viejän on varmistettava, että viennin kohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Jos kyseisten eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehtoja ja viennissä on käytettävä eläinterveystodistusta, joka sisältää sopimuksessa todistukseen merkittäväksi sovitut tiedot.

30

Muussa tapauksessa viejä selvittää eläinlääkintätodistukseen sisältyvät vaatimukset kohdemaan viranomaisilta joko suoraan tai kohdemaassa toimivan tuojan avustuksella. Ruokavirasto laatii eläinlääkintätodistusten mallit kohdemaan ehtojen pohjalta. Lemmikkejä vietäessä myös kunnaneläinlääkäri voi laatia todistuksen viejän selvittämien ehtojen pohjalta. Tyhjät turvapaperiset todistuslomakkeet (ei koske mm. lemmikkejä eikä tuliaisten vientiä) tilataan Ruokavirastosta. Kunnaneläinlääkärin tulee pitää kirjaa myöntämistään turvapaperipohjalle tulostetuista eläinterveystodistuksista.

11. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Eläinsuojelutarkastuksia tehdään epäilyilmoitusten perusteella sekä ilman epäilyä eläinten hyvinvointilain nojalla ilmoituksen varaisiin kohteisiin. Lisäksi voidaan tehdä Ruokaviraston määräyksestä projektityyppisesti tiettyä toimintatyyppiä koskevia eläinsuojelutarkastuksia. Eläinsuojelutarkastus voidaan suorittaa myös silloin, jos muun tarkastuksen yhteydessä syntyy epäily eläinsuojelusäädösten rikkomisesta.

11.1. EPÄILYYN PERUSTUVA ELÄINSUOJELUTARKASTUS

Suurin osa tehtävistä eläinsuojelutarkastuksista on epäilyilmoitukseen perustuvia. Ilmoitus voi tulla huolestuneelta kansalaiselta tai toiselta viranomaiselta. Ilmoituksen voi tehdä nimettömänä, eikä nimelläkään tehdyn ilmoituksen tekijää paljasteta ilmoituksen kohteelle. Tieto ilmoittajasta voidaan antaa poliisille tilanteessa, jossa on rikosepäily kiusantekomielessä tehdyistä toistuvista aiheettomista ilmoituksista.

31

Ilmoituksesta seuraa pääsääntöisesti eläinsuojelutarkastus. Tarkastus voidaan jättää uuden ilmoituksen varaan, mikäli kohde on vasta tarkastettu vastaavan ilmoituksen takia eikä tarkastuksella ole havaittu eläinsuojelulainsäädännön vastaista menettelyä. Joskus ilmoitus koskee häiritsevää koiran haukkumista, tai kyse on naapuririidasta, joka kärjistyy eläinsuojeluilmoituksen tekemiseen. Näissä oikeampi taho ilmoituksen tekemiselle on usein isännöitsijä tai poliisi.

Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus tehdään pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksessa tarkastetaan eläinten pito-olosuhteiden ja hoidon säädöstenmukaisuus. Mikäli säädöksiä on rikottu, asianomaista kuullaan suullisesti tai kirjallisesti ja asiassa tehdään hallintopäätös kuulemisessa annettu vastaus huomioiden. Päätöksessä määrätään korjaamaan eläinten hyvinvointilain vastaiset puutteet annetussa määräajassa. Päätös toimitetaan asianosaiselle todisteellisesti ja siihen liitetään valitusosoitus.

Mikäli kyseessä on tapaus, jossa eläinten hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää nopeita toimenpiteitä, viranomainen voi ryhtyä eläinten hyvinvointilain mukaisiin kiiretoimenpiteisiin. Ne voivat tarkoittaa esimerkiksi hoidon hankkimista muualta tai eläimen lopettamista. Kiiretoimenpiteet tehdään omistajan kustannuksella. Kiiretoimenpiteet voidaan tehdä myös omistajaa kuulematta, mikäli kuuleminen ei ole viivytyksettä mahdollista.

Tarvittaessa eläinsuojelutarkastukseen voidaan pyytää poliisilta virka-apua. Virka-apupyyntö tulee tehdä kiireettömissä tapauksissa kirjallisesti sähköpostitse virka-apupyyntöön tarkoitetulla lomakkeella. Kiireellisissä tapauksissa, etenkin jos tarkastuksen tekijän turvallisuus on uhattuna, tulee soittaa yleiseen hätänumeroon (112).

32

Eläinsuojelutarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus. Tarkastuskertomus ja/tai hallintopäätös voidaan kirjoittaa joko kohteessa tai toimistolla jälkikäteen. Eläinsuojelutarkastuskertomukset ja -päätökset tallennetaan sähköiseen asiakirjojen hallintajärjestelmään (Dynasty). Eläinsuojelutarkastuskertomukset ja -päätökset lähetetään aina sähköpostitse tiedoksi Ruokaviraston valtioneläinlääkäreille. Lisäksi eläinsuojelupäätökset lähetetään aina tiedoksi poliisille. Eläinsuojelupäätös toimitetaan asianosaiselle aina todisteellisesti tiedoksi. Tarkastuskertomus voidaan lähettää omistajalle tavanomaisena postina tai omistajan luvalla myös sähköpostitse.

11.1.1. ELÄINSUOJELUTOIMENPITEISSÄ TARVITTAVIA YHTEYSTIETOJA:

Löytöeläinhoitoloilla on velvollisuus ottaa vastaan kunnan löytöeläimet, mutta väliaikaisen maksullisen hoidon tarjoamismahdollisuutta eläinsuojelutapauksissa voi tiedustella. Löytöeläinhoitoloiden yhteystiedot:

Ii: Kuivaniemen koirahoitola p. 040 7200 506

Pudasjärvi: Christa van der Vegt, p. 046 887 2786

Vaala, Utajärvi, Puolanka: Sari Lukkari p. 050 554 7508

11.2. ILMOITUKSENVARAISEN KOHTEEN ELÄINSUOJELUTARKASTUS

Tietystä eläintenpidosta tulee tehdä ilmoitus Ruokavirastoon eläinten hyvinvointilain 693/2023 60 §:n perusteella. Ilmoituksen varainen eläintenpito selviää eläinten hyvinvointilain 8. luvusta. Lisäksi ammattimaisen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvan seura- ja harrastuseläintenpidon määritelmä ilmenee eläinten hyvinvointilain liitteestä 2.

33

Eläinten hyvinvointilain perusteella ilmoituksenvaraisiin kohteisiin tehdään eläinsuojelutarkastus ilman epäilyä vuosittain. Tarkastuksen kulku on vastaava kuin epäilyyn perustuvassa eläinsuojelutarkastuksessa.

11.3. EU-ELÄINSUOJELUTARKASTUKSET

Koko Euroopan unionin alueella on säädetty tehtäviksi otantaan perustuen ns. EU-eläinsuojelutarkastuksia. Tarkastukset tehdään Ruokaviraston toimesta.

11.4. ELÄINKULJETTAJALUPA

Yli 65 km pituisiin muihin kuin laitumien välisiin ja eläinlääkärin vastaanotolle tehtäviin kaupallisiin eläinkuljetuksiin tarvitaan eläinkuljettajalupa. Lupaa voi edellyttää yksikin vuosittainen omien teuraseläinten kuljettaminen teurastamolle tai hevosen kuljettaminen raveihin, mikäli toiminta on kaupallista. Kaupallisuuden kriteeriksi voi riittää kilpailussa olevat rahapalkinnot tai toiminnan harjoittaminen osana yrityksen kuten maatilan toimintaa. Viranomainen voi antaa tulkintaohjeita siitä tarvitaanko lupaa.

Luvan hakeminen on monivaiheinen: Eläinlajista riippuen pääsääntöisesti edellytetään ensin päivän kestävää hyväksytyn tahon järjestämää koulutusta ja eläinlajista riippuen mahdollisesti pätevyystodistuksen hakemista aluehallintovirastolta koulutuksen perusteella. Sen jälkeen voidaan hakea varsinaista eläinkuljettajalupaa. Luvan myöntää Ruokavirasto ja se on maksullinen. Myös koulutus ja pätevyystodistukset ovat maksullisia.

Eläinlääkärit valvovat eläinkuljettajalupavaatimuksen täyttämistä muun eläinsuojeluvalvonnan yhteydessä. Alkuvaiheessa toimijaa voidaan ohjata eläinkuljettajaluvan hankkimiseen etenkin, jos kyseessä on tulkinnanvarainen tapaus eikä luvan tarve ole ollut ilmeistä.

Eläinlääkäreitä ohjeistetaan kirjaamaan eläinkuljettajaluvan tarvetta koskevat havainnot eläinsuojelutarkastuskertomukseen sekä pyynnön siitä, että Ruokavirasto arvioi luvan tarpeen ja on tarvittaessa yhteydessä toimijaan.

11.5. KELPOISUUS ELÄINTEN LOPETTAMISEEN

Eläinten lopettaminen teurastamossa tai muulla tavoin ammattimaisesti muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta edellyttää koulutusta ja sen perusteella myönnettävää kelpoisuustodistusta. Kelpoisuustodistuksen myöntää Ruokavirasto. Eläinlääkärit valvovat kelpoisuustodistusvaatimusten täyttämistä muun eläinsuojeluvalvonnan yhteydessä.

Alueella sijaitsevan kahden poroteurastamon eläinsuojeluvalvontaa – niin kuin muutakin valvontaa ja lihantarkastusta – tekevät Lapin aluehallintoviraston osa-aikaiset poronlihantarkastuseläinlääkärit.

11.6. ELÄINSUOJELUVALVOJAT

Eläinsuojeluviranomaisten, joita ovat Ruokavirasto, kunnaneläinlääkäri, valtioneläinlääkäri ja terveystarkastaja, lisäksi eläinsuojelutarkastuksia ovat oikeutettuja tekemään aluehallintoviraston valtuuttamat koulutetut eläinsuojeluvalvojat.

35

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden eläinlääkärin avustajat ovat käyneet Ruokaviraston eläinsuojeluvalvojakurssin ja aluehallintovirasto on valtuuttanut heidät eläinsuojeluvalvojiksi tekemään tarkastuksia yhdessä virkaeläinlääkärin kanssa Oulunkaaren ympäristöpalveluiden palveluksessa. Eläinsuojeluvalvoja ei voi antaa määräyksiä tai kieltoja.

Alueella toimii neljä Suomen Eläinsuojeluyhdistys Liiton (SEY) eläinsuojeluneuvojaa, jotka eivät kuitenkaan ole viranomaisia.

12. ELÄIMISTÄ SAATAVIIN SIVUTUOTTEISIIN LIITTYVÄ VALVONTA

12.1. HAASKAKÄYTÖSTÄ ILMOITTAMINEN

Toimijan tulee ilmoittautua haaskapaikkarekisteriin ennen haaskatoiminnan aloittamista. Ilmoituksen toiminnan aloittamisesta, lopettamisesta tai toiminnan muutoksista voi tehdä ilmaiseksi Ruokaviraston julkaiseman eläintenpitäjä-, pitopaikka- ja haaskapaikkarekisterin sähköisen asioinnin sovelluksen kautta. Vaihtoehtoisesti toimija voi toimittaa haaskan rekisteröintilomakkeen sijaintikunnan kunnaneläinlääkärille rekisteröitäväksi. Kunnaneläinlääkärille toimitettu ilmoitus on maksullinen. Lisäksi käyttöilmoituslomakkeella tulee ilmoittaa uuden haaskamateriaalin viemisestä haaskapaikalle kolme kertaa vuodessa. Eläinlääkärit ohjaavat ilmoitukset johtavalle eläinlääkärille. Ruokaviraston internetsivuilta löytyy tietoa haaskakäyttöön sallituista eläinten raadoista sekä lomake käyttöilmoituksen tekemiseksi.

12.2. KUOLLEIDEN ELÄINTEN HAUTAAMINEN

Itsestään kuolleet lemmikkieläimet ja kuolleena syntyneet tuotantoeläimet saa haudata maanomistajan luvalla koko maassa. Lemmikkieläimet voidaan toimittaa tuhkattaviksi eläinkrematorioon kaikilla vastaanotoilla. Tuhkaaminen on maksullista. Pudasjärvellä on myös lemmikkieläinten hautausmaa. Muut tuotantoeläimet sekä teurastusjäte - mukaan lukien kotiteurastusjäte - tulee toimittaa raatokeräilyyn keräilyalueella, jota on Oulunkaaren ympäristöpalvelujen alue lukuun ottamatta Pudasjärveä, Iitä ja Puolankaa. Viimeksi mainitut kunnat luetaan syrjäiseen alueeseen, jossa hautaaminen on sallittua. Tuotantoeläinten hautaamisesta tulee pitää kirjaa, mutta siitä ei tarvitse tehdä ilmoitusta kunnaneläinlääkärille.

36

Hautaaminen ei ole suositeltavaa pohjavesialueelle, alle 250 metrin etäisyydelle kaivosta, vedenottamon suoja-alueelle tai vesistöön viettävään rinteeseen. Kuollut eläin tulee haudata vähintään metrin syvyyteen ja on peitettävä heti, niin ettei luonnoneläimet pääse käsiksi haudattuun eläimeen.

12.3. SIVUTUOTTEISIIN LIITTYVÄT TARKASTUKSET

Kunnan suorittamia sivutuotevalvonnan tarkastuksia ovat rekisteröityjen haaskapaikkojen tarkastukset, epäiltyjen laittomien haaskojen tarkastukset sekä eläinperäisten sivutuotteiden, pääasiassa kuolleiden tuotantoeläinten, sallittuun ja epäiltyyn laittomaan hautaamiseen kohdistuvat tarkastukset. Hautaamisen

tarkastuksessa tarkastetaan hautaamispaikka- ja tapa sekä hautaamisesta pidettävä kirjanpito.

Rekisteröityihin haaskapaikkoihin kohdistetaan suunnitelmallista valvontaa. Tavoitteena on tarkastaa kaikki alueen rekisteröidyt haaskapaikat kolmen vuoden välein. Haaskapaikkojen tarkastus voidaan tehdä myös asiakirjatarkastuksena. Lisäksi tarkastetaan ilmoitusten perusteella laittomiksi epäillyt haaskapaikat sekä huonoa tai kiellettyä hautaamista koskevat ilmoitukset.

37

Sivutuotealan laitokset tarkastetaan Ruokaviraston laatiman tarkastussuunnitelman mukaisella aikataululla. Oulunkaaren ympäristöpalveluiden toimialueella ei tällä hetkellä ole yhtään sivutuotelaitosta.

Rekisteröityjen ja hyväksyttyjen kohteiden tarkastukset ovat maksullisia. Muiden kohteiden tarkastus on maksullinen siinä tapauksessa, että sivutuotelainsäädäntöä on rikottu.

13. TÄYDENTÄVIEN EHTOJEN VALVONTA

Täydentävien ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja tiettyjen EU:n osittain rahoittamien tukien täysimääräisen maksamisen edellytyksenä. Niiden tavoitteena on taata turvallisilla tuotantomenetelmillä tuotettujen elintarvikkeiden korkea laatu, varmistaa viljellyn pellon hoito hyvän maatalouskäytännön mukaisesti, varmistaa että tuotannon ulkopuolelle jäävät pellot pysyvät viljelyn ja ympäristön kannalta hyvässä kunnossa ja eläinten hyvinvoinnin edistäminen.

Täydentävien ehtojen valvontaa tekevät Elinvoimakeskus ja Ruokavirasto. Oulunkaaren ympäristöpalveluissa kaikki eläinsuojelu- ja alkutuotannon hygieniatarkastuskertomukset lähetetään viipymättä myös Ruokavirastoon, jossa arvioidaan mahdolliset indikaattoririkkomukset, joista voi seurata tukiseuraamuksia.

14. ELÄINLÄÄKÄREIDEN SUORITTAMA ELINTARVIKEVALVONTA

Eläinlääkärit tekevät alkutuotannon hygieniatarkastukset maatiloilla. Johtava eläinlääkäri tekee laitosvalvonnan liha-alan laitoksissa. Eläinlääkäreiden suorittama elintarvikevalvonta on kuvattu Oulunkaaren ympäristöpalveluiden ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmassa.

15. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN

15.1. ALUEELLISEN MARKKINATILANTEEN SELVITTÄMINEN

Oulunkaaren ympäristöpalvelut on tehnyt alueellisen markkinatilanteen kartoituksen arvioidakseen eläinlääkintäpalveluiden saatavuutta toimialueellaan. Tuotantoeläinpraktiikkaa ja terveydenhuoltoa on tarjolla yksityisten eläinlääkäreiden toimesta Vaalassa, Utajärvellä, Iissä ja Puolangalla. Pudasjärvellä ei ole tiedossa, että yksityinen eläinlääkäri tekisi tuotantoeläinpraktiikkaa. Tuotantoeläinten kiireellistä hoitoa tarjoavia yksityisiä eläinlääkäreitä ei toimialueella ole. Päivystysaikana tehtävät sairasmatkat ovat lähes yksinomaan kunnallisen Oulunkaaren ympäristöpalveluiden palveluntuotannon varassa.

Oulussa on pieneläinten kotikäyntejä tarjoava yksityinen toimija, joka tarjoaa palveluita koko Pohjois-Pohjanmaan alueella. Oulunkaaren ympäristöpalvelujen toimialueen ulkopuolella lähimpänä sijaitsee Haukiputaalla ja Muhoksella toimiva eläinlääkäriasema. Oulunkaaren ympäristöpalveluiden alue on Oulun pieneläin- ja hevosklinikoiden vaikutuspiirissä.

15.2 ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN JÄRJESTÄMISVASTUU

39

Oulunkaaren ympäristölautakunta on 18.12.2025, §88 päättänyt, että järjestämisvastuuseen sisältyvät kaikki eläinlääkintähuoltolain (285/2023) 8§ mukaiset yleisen edun kannalta välttämättömät eläinlääkäripalvelut.

Eläinlääkintähuoltolain 8 §:n mukaisen luettelon kaikkien eläinlääkäripalvelujen sisällyttäminen alueelliseen järjestämisvastuuseen on tarpeellista kyseisten palvelujen riittävän alueellisen ja ajallisen saatavuuden, eläinlääkintähuollon oman palvelutuotannon kokonaisuuden ylläpitämisen sekä laissa järjestäjälle säädyttyjen muiden tehtävien hoidon turvaamiseksi. Näitä ovat muun muassa eläintautivalmius ja valvontatehtävät. Kriittisin tehtävä on päivystys, jonka toimivuus edellyttää riittäviä eläinlääkäriresursseja. Riittävä päiväaikaisen praktiikkatyön määrä varmistaa eläinlääkäreiden pysyvyyttä ja siten päivystysten toimivuutta. Alueellisen markkinatilanteen perusteella alueella on tarve palveluille erityisesti virka-aikojen ulkopuolella, ja tuotantoeläinten kiireellisen avun osalta kaikkina vuorokaudenaikoina.

Järjestämisvastuun taustalla on järjestäjän viimekätinen järjestämisvastuu eläinlääkintähuoltolain 8 §:n mukaisten palvelujen järjestämisessä. Julkisten peruspalveluiden turvaaminen varmistaa, että järjestäjä ei ole pakotettu tekemään äkillisiä muutoksia palveluihinsa reagoidakseen yksityisen palveluntarjonnan väliaikaisiin tai pysyviin muutoksiin.

Järjestämisvastuuseen sisällytettävät 8§ mukaiset palvelut:

1. yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi;
2. kissojen ja koirien tunnistusmerkintä
3. eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveyssäännöstö") annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 25 artiklassa, sekä elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelmat;

4. rokotus;
5. loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet
6. suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteet tai, jos se on toimenpiteen laajuus tai vaativuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, jatkohoitoon lähettäminen;
7. sarvien ja sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta;
8. lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito elintarviketuotantoa varten pidettäville naudoille, sioille, lampaille, vuohille ja poroille
9. kastraatio naudalle, sialle, lampaalle, vuohelle, porolle, koiralle ja kissalle sekä sterilisaatio kissalle;
10. sairaan eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi, tavanomaisten näytteiden ottaminen ja pikatestaus tai toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi sekä tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkotutkimuksiin;
11. sairaalle elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimelle tarvittava hoito, jota on mahdollista antaa eläimen pitopaikassa ja johon kuuluu myös nautaeläimen juoksutusmahaleikkaus;
12. perustasoinen ensiapuluonteinen hoito, jota tarvitaan muulle kuin 11 kohdassa tarkoitetulle eläimelle, johon kuuluvat ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivinen hoito, tulehdus- ja kiputilojen hoito, sokin hoito, metabolisten
13. häiriöiden hoito, haavojen ompelu, muu vastaava enintään vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä hoito, tavanomaisimpien pienten kotieläinten luunmurtumien immobilisaatio sekä hoitoon liittyvä välttämätön jatkokäsittely tai lääkehoito ja tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkohoitoon;
14. synnytysapu, johon kuuluvat keisarileikkauksista nautojen, lampaiden, vuohien ja kissojen keisarileikkaus;
15. eläimen lopetus.

15.3. TÄYDENTÄVÄT PALVELUT

41

Muiden kuin järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen sisällyttäminen järjestämisvastuuseen täydentävänä palveluna on tarpeellista palvelutuotannon kokonaisuuden ylläpitämiseksi ja laissa järjestäjälle säädyttyjen muiden tehtävien hoidon turvaamiseksi. Näiden palveluiden tarjoaminen on asiakkaan etu, ja joissakin tilanteissa perusteltua myös eläinsuojelullisista syistä, kun vältytään eläimen kuljettamiselta pitkienkin etäisyyksien päähän. Tällaisia täydentäviä palveluita voivat olla esim. tietyt eläimen hengen pelastamiseksi tehtävät hätäleikkaukset ja paremmat diagnostiset menetelmät kuten kuvantamistutkimukset. Täydentävien palveluiden tarjoamisella on osaltaan vaikutusta myös kunnaneläinlääkärin työn houkuttelevuuteen ja mielekkyyteen, sillä se tarjoaa mahdollisuuden tehdä ajanmukaista praktiikkaa, ja auttaa säilyttämään kunnaneläinlääkärin virat ammatillisesti vetovoimaisina.

Muita, kuin lakisääteiseen järjestämisvastuuseen kuuluvia eläinlääkäripalveluita tarjotaan sisältönsä ja mitoituksensa puolesta rajatusti ja oikeasuhtaisesti ottaen huomioon julkisen eläinlääkintähuollon perustehtävä sekä yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien asema. Palvelut eivät ole erikoiseläinlääkinnän tasoisia ja ne hinnoitellaan markkinaehtoisesti.

Täydentävinä toimenpiteinä järjestämisvastuun ulkopuolelta on perusteltua järjestää:

1. Kuvantamistutkimus tilanteissa, joissa sairaan eläimen asianmukainen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi sitä edellyttää. Viivytyksetön kuvantamistutkimus on usein tarpeen asianmukaisen diagnoosin ja jatkohoidon tarpeen määrittämiseksi annettaessa kiireellistä eläinlääkärinapua. Kuvantatamistutkimus myös kiireettömissä tilanteissa, koska alueella ei ole kyseistä palvelua saatavilla ja eläinlääkärien osaaminen saadaan pidettyä yllä tilanteisiin, joissa viivytyksetön kuvantamistutkimus on usein tarpeen asianmukaisen diagnoosin ja jatkohoidon tarpeen määrittämiseksi.

2. Leikkaushoito henkeä uhkaavissa hätätilanteissa, kuten keisarileikkaus koirille, mikäli eläimen lähettäminen jatkohoitoon viivytyksettä ei ole mahdollista. Leikkaushoidon viipyminen voi aiheuttaa eläinsuojelullisen ongelman tai hengenvaaran, mikäli eläin ei ole kuljetuskuntoinen tai jatkohoitoa yksityisellä palveluntuottajalla ei ole saatavilla.
3. Koiran sterilaatioleikkaus. Jotta leikkaushoito henkeä uhkaavissa hätätilanteissa olisi mahdollista toteuttaa turvallisesti, on eläinlääkärin ajoittain tehtävä ei-kiireellisiä leikkauksia ammattitaidon ylläpitämiseksi.
4. Lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito myös muille kuin tuotantoeläimille. Tämä pitää sisällään mm. pieneläimille suoritettavat tiineystarkastukset ultraäänilaitteella. Tärkeää kliinisten taitojen ylläpitämiseksi, jotta myös sairaiden eläinten ultraäänitutkimus on tarvittaessa mahdollista luotettavasti. Kunnaneläinlääkärin ei ole mahdollista selvittää luotettavasti, pidetäänkö eläintä tuotantoeläimenä vai lemmikkinä.
5. Perustasoinen, esim. vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä sairauden hoito myös muille kuin tuotantoeläimille. Työn mielekkyyden säilyttämiseksi perustasoinen sairauden hoito on syytä sisällyttää järjestämisvastuuseen täydentävänä palveluna.
6. Suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteiden ulkopuoliset hampaiden poiston osalta. Työn mielekkyyden säilyttämiseksi kyseiset toimenpiteet on syytä sisällyttää järjestämisvastuuseen täydentävänä palveluna. Lisäksi turvataan kuntalaisille palveluiden saanti kohtuullisessa ajassa ja estetään sairauden pahaneminen ja sitä kautta eläimen merkittävä kärsiminen ja joissakin tapauksissa kenties estetään eläinten kuljetus jatkohoitoon pitkienkin etäisyyksien päähän.

PUDASJÄRVEN KAUPUNKI – OULUNKAAREN YMPÄRISTÖPAVELUT
PL 10, Varsitie 7, 93101 Pudasjärvi • pudasjarvi.fi/ymparistopalvelut
ymparistopalvelut@pudasjarvi.fi tai kirjaamo@pudasjarvi.fi • puh. 040 826 6417
facebook.com/Pudasjarvi • twitter.com/pudasjarvi • instagram.com/pudasjarvenkaupunki

15.4. PALVELUJEN JÄRJESTÄMISTAVAT

Oulunkaaren ympäristöpalvelut tuottaa itse kaikki eläinlääkäripalvelut.

15.5. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN SAATAVUUS JA SAATAVUUSTAVOITTEET

Oulunkaaren ympäristöpalvelut järjestää peruseläinlääkäripalvelut virka-aikana ja kiireellisen eläinlääkärinavun ympärivuorokautisesti. Kiireelliset eläinlääkäripalvelut järjestetään kuntalaisten lisäksi toimialueen vapaa-ajanasukkaille ja matkailijoille. Kiireettömien palveluiden tarjoamista edellytetään vain kuntalaisille, mutta eläinlääkärit voivat halutessaan ottaa vastaan vastaanotolla myös muista kunnista tulevia potilaita. Sairasmatkoja eläinlääkärit voivat vakuutusturvan takia tehdä kunnaneläinlääkärinä vain Oulunkaaren ympäristöpalvelujen alueella.

Virka-aikana eläinlääkärin tavoittaa jokaisen eläinlääkärin omasta työpuhelinnumerostaan. Puheluihin vastaa myös eläinlääkärin avustajat, jotka tarvittaessa ohjaavat puhelun eläinlääkärille. Kaikissa toimipisteissä, pois lukien Puolangan vastaanotto, työskentelee pääasiassa kaksi eläinlääkäriä. Näin ollen töitä on mahdollista jakaa ajanvarausperusteisen palvelun ja kiireavun osalta eläinlääkäreiden kesken. Osana päivistä vastaanotoilla on töissä vain yksi eläinlääkäri ja Puolangan vastaanotolla on aina ainoastaan yksi eläinlääkäri. Näissä tilanteissa kiireelliset tapaukset menevät ajanvarausten edelle ja ajanvarauksia tarvittaessa siirretään.

Päivystysalueella on käytössä keskitetty yhteydenottopuhelinnumero, johon tulevat puhelut ohjautuvat päivystävälle eläinlääkärille. Ohjauksen muutokset tehdään eläinlääkärin avustajien toimesta. Lisäksi päivystävä eläinlääkäri kytkeytyy

päivystyssarjaan työpuhelimellaan. Suur- ja pieneläinpäivystyksiä ei ole eriytetty päivystyspotilaiden alhaisen määrän takia.

Saatavuustavoitteena on, että:

1. Kiireellisen, eläimen henkeä uhkaavan tai kovaa jatkuvaa kipua aiheuttavan sairauden, hoidon saatavuustavoite on, että vähintään 90 % potilaista saa hoitoa kolmen tunnin kuluessa yhteydenotosta.
2. Kiireellisen, mutta ei eläimen henkeä uhkaavan eikä kovaa jatkuvaa kipua aiheuttavan sairauden hoidon saatavuustavoitevasteaika on, että vähintään 90 % potilaista saa hoitoa viimeistään seuraavana arkipäivänä. Esim. korvatulehdus, silmätulehdus.
3. Kiireettömän hoidon tavoitevasteaika on vastaanottoajan järjestyminen viikon kuluessa yhteydenotosta ja kiireettömän leikkausajan tai terveydenhuoltokäynnin järjestyminen kolmen viikon kuluessa yhteydenotosta. Kiireettömiksi tapauksiksi katsotaan esimerkiksi pieneläimen pitkäaikainen iho-ongelma, hitaasti lisääntynyt runsas juominen ja kotieläinten hedelmällisyyshoidot.

Eläinlääkintähuollon valtakunnallisessa suunnitelmassa (EHO) 2026-2028 on eläinlääkäripalveluiden saatavuudesta kirjattu seuraavia tavoitteita:

Kiireellisen eläinlääkärinavun tavoitteena on, että apua on kaikkina vuorokaudenaikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 %:ssa tapauksista. Päivystysalueet on mitoitettava siten, että 90 %:ssa tapauksista päivystävän eläinlääkärin matka eläinten pitopaikkaan tai eläimen omistajan matka pieneläinvastaanotolle on alle sata kilometriä. Tästä etäisyydestä voidaan poiketa Kainuun ja Lapin maakunnissa sekä saaristokunnissa.

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden päivystysalue kattaa Pudasjärven, Puolangan, Vaalan, Utajärven ja Iin kunnat. Päivystysalueen kokonaispinta-ala on noin 15 000 km2 (Vertailu; Suomen suurin kunta Inarin kunta 17 000 km2). Puolanka kuuluu Kainuun maakuntaan, mutta kaikki muut kunnat kuuluvat Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan. Vastaanottojen etäisyys toisiinsa on pääasiassa 100-150 km. Puolangan

vastaanotolta on alle 100 km Vaalan ja Pudasjärven vastaanotoille. Maatilat ja iso osa pieneläinten omistajista sijaitsevat taajaman ulkopuolella, joten etäisyys voi kasvaa paljon pidemmäksi. Pieneläinasiakkaat eivät käytännössä käytä päivystävän eläinlääkärin palveluita, ellei päivystävä eläinlääkäri sijaitse omalla paikkakunnalla. Arvio on, että valtaosassa tapauksista päivystävän eläinlääkärin matka eläinten pitopaikkaan tai eläimen omistajan matka pieneläinvastaanotolle on yli sata kilometriä. Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen suunnitelman tavoitteet koskien päivystysaikaista tavoitettavuutta eivät täyty.

Oulunkaaren ympäristöpalvelut ei järjestelmällisesti seuraa tavoitteisiin pääsyä. Vastuu tavoitevasteaikojen ylittymisen kirjaamisessa/ilmoittamisessa on eläinlääkärillä. Todennäköisesti tilanteita jää paljon kirjaamatta.

Arvio vuosittain tuotettavien vastaanotto- ja tilakäyntien määristä ilmenee liitteenä 1 olevasta Resurssitarpeen kartoituksesta.

15.6. TOIMITILAT JA VÄLINERESURSSIT

Pudasjärven ja Iin vastaanoton varustelutaso (laitteet, välineet) on kunnaneläinlääkärivastaanotoksi korkea ja ylittää eläinlääkintähuollon edellyttämän vähimmäistason selvästi. Pudasjärven ja Iin vastaanotoilla on röntgenlaite, inhalaatioanestesia, ultra, hammaskivenpoistolaite, kattavat verinäyteanalysaattorit, mikroskooppi sekä pakkopilttuu hevospotilaita varten.

Vaalan vastaanoton varustelutaso on parantunut aiemmasta uuden vastaanoton myötä. Vaalan vastaanotolla on kattavat verinäyteanalysaattorit, nykyaikainen rektaaliultra sekä nykyaikainen uudehko mikroskooppi. Utajärvellä ei ole eläinlääkärin vastaanottoa, vaan eläinlääkäri hoitaa pieneläimiä kotikäynteinä keskiviikkoisin.

Kotikäynneillä voidaan suorittaa yksinkertaisia toimenpiteitä (esim. rokotus, eutanasia). Vaativammat potilaat otetaan vastaan Vaalan vastaanotolla.

Puolangan vastaanotto on varustetasoltaan perustasoa. Puolangan vastaanotolle on viety Vaalan entinen kuivakemian analysaattori, joten myös Puolangan vastaanotolla voidaan analysoida verinäytteitä.

46

Normaalit suojavaatteet ja -jalkineet sekä suojautumisvarusteet, joilla suojataan henkilökuntaa (esim. kertakäyttöhaalarit, suojahanskat, rektaalisointihanskat), tarjotaan kaikilla vastaanotoilla työnantajan toimesta. Oulunkaaren ympäristöpalveluilla on käytössä selainpohjainen KliniQ-potilastietojärjestelmä. Kaikki Oulunkaaren ympäristöpalveluiden eläinlääkärit sekä mahdolliset eläinlääkärin sijaiset käyttävät yhteistä potilastietojärjestelmää. Oulunkaaren ympäristöpalvelut vastaa potilasasiakirjojen säilyttämisestä.

Kaikilla vastaanotoilla on lämmitetyt autotallit ja riittävät varastotilat. Huoneenlämmössä, viileässä ja jääkaappilämpötilassa säilytettäville lääkkeille ja muille tarvikkeille on omat varastotilansa. Kaikilla vastaanotoilla on tilat instrumenttien ja praktiikkavarusteiden pesulle ja kuivaukselle. Kaikilla vastaanotoilla on potilaille oma odotusaula.

Kaikilla eläinlääkärin vastaanotoilla on mahdollisuus myös eläinlääkärisijaisen väliaikaiseen asumiseen.

15.7. TERVEYDENHUOLTOKÄYNNIT SEKÄ ELÄINTERVEYSKÄYNNIT

Oulunkaaren ympäristöpalveluissa on riittävät resurssit tarjota terveydenhuoltopalveluita kysyntää vastaavasti. Valtaosa toiminta-alueen nautatiloista kuuluu Nasevaan. Nasevaan kuuluvilla tiloilla tehdään vähintään yksi terveydenhuoltokäynti vuodessa. Mikäli tilalle on lisäksi tehty kirjallinen terveydenhuoltosuunnitelma ja tilalle luovutetaan lääkkeitä varalle, terveydenhuoltokäyntejä tehdään tilalla tiheämmin. Käyntitiheys määräytyy eläinten lukumäärän perusteella. Alueen terveydenhuoltokäynneistä osan tekevät yksityiset palveluntarjoajat.

47

Eläinlääkärit voivat luovuttaa lääkkeitä nauta- ja sikatiloille tulevia tautitapauksia varten. Lääkeluovutus edellyttää mm. kuulumista terveydenhuoltoon, terveydenhuollon vähimmäiskäyntimäärien toteutumista, eläinlääkärin laatimaa kirjallista ohjetta tiettyjen tavanomaisten sairaustapausten hoitamisesta tilalle luovutetuilla lääkkeillä, lääkitysten kirjaamista Nasevan tai Sikavan sähköiseen järjestelmään tilan toimesta. Oulunkaaren ympäristöpalveluiden eläinlääkäreiden tavallisilla sairasmatkoilla lääkitsemien eläinten hoitotiedot siirtyvät Nasevaan eläinlääkärin toimesta edellyttäen, että tila on valtuuttanut eläinlääkärin Nasevassa hoitavaksi eläinlääkäriksi.

Lääkkeiden luovuttamista varalle voidaan käyttää vain nauta- ja sikatiloilla. Yksityiskohtaiset vaatimukset lääkkeiden varalle luovuttamisen edellytyksistä on esitetty maa- ja metsätalousministeriön asetuksen lääkkeiden käytöstä ja luovutuksesta eläinlääkinnässä 17/2014 liitteessä 4.

Eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveyssäännöstö") annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 25 artiklassa koskevat tuotantoeläimiä ja toteutetaan pääasiassa osana terveydenhuoltokäyntejä.

15.8. REMISSIO- JA KONSULTAATIOMAHDOLLISUUDET

Remissio- eli edelleen lähettämismahdollisuudet kiireelliseen, mutta ei välittömästi eläimen henkeä uhkaavaan hoitoon virka-aikana ovat hyvät, ja perustason ylittävään hoitoon pääsy on järjestynyt viime aikoina käytännössä poikkeuksetta. Eniten lähetetään ortopedisiä potilaita kirurgisiin toimenpiteisiin Ouluun. Muita remissiopotilasryhmiä ovat sydämen ultraäänitutkimukseen, silmäeläinlääkärille sekä pään ja selän magneettikuvauksiin lähetettävät potilaat. Remissioklinikat ovat yksityisiä.

48

Erityisosaamista ja/tai -välineistöä vaativat hevospotilaat ohjataan yksityisille hevosklinikoille hoidettaviksi. Hevosten remissiomahdollisuutta kirurgisissa ähkyissä päivystysaikana ei ole, sillä päivystävät hevossairaalat ovat liian kaukana. Ellei hevonen vastaa konservatiiviseen eli tavanomaiseen hoitoon, se joudutaan yleensä lopettamaan, sillä hevosen ähkyleikkaus ei ole mahdollinen muualla kuin hevossairaalassa.

Konsultaatiomahdollisuudet ovat hyvät, ja puhelinkonsultaatiota on saatavissa tutuilta kollegoilta ja viime kädessä Yliopistollisesta Eläinsairaalasta ympäri vuorokauden.

16. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN HINNOITTELU

16.1. KUNNANELÄINLÄÄKÄRIN PERIMÄT PALKKIOT JA KORVAUKSET

Eläinlääkärit veloittavat antamastaan hoidosta eläimen omistajalta kunnallisen eläinlääkäritaksan mukaisesti.

16.1.1. JÄRJESTÄJÄN PERIMÄT MAKSUT JÄRJESTÄMISVASTUUSEEN KUULUVISTA ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUISTA

Oulunkaaren ympäristölautakunnan hyväksymät klinikka- ja laitemaksut käyvät ilmi ympäristöterveydenhuollon suoritteiden ja eläinlääkinnän klinikkamaksujen taksasta. Järjestäjä (Pudasjärven kaupunki) laskuttaa klinikka- ja laitemaksut asiakkailta. Klinikka- ja laitemaksut ovat voimassa kaikilla vastaanotoilla. Laitemaksuja laskutetaan myös tila-, talli- tai kotikäynneiltä laitteiden käytön mukaan.

49

Maksullinen eläinlääkäripäivystyspuhelinnumero on käytössä koko päivystysalueella.

Asiakkailta perittävillä maksuilla ja päivystyksen maksullisen päivystyspuhelimen tuotolla katetaan toimitiloista, työvälineistä ja avustavan henkilökunnan palkkauksesta aiheutuvia kustannuksia.

16.3. JÄRJESTÄJÄN PERIMÄT MAKSUT TÄYDENTÄVISTÄ PALVELUISTA

Täydentävistä palveluista peritään täydentävän palvelun tuntihintaa. Lisäksi täydentäviksi palveluiksi luettujen laitteiden käytöstä peritään laitemaksuja, esim. röntgenlaite, inhalaatioanestesialaite, laboratoriolaitteet. Laitemaksut perustuvat laitteiden hankintahintaan, käyttöikään ja käyttömäärään. Lisäksi hintaan vaikuttaa mahdolliset laitteen käyttöön tarvittavat kemikaalit, huoltokustannukset ja kalibrointikustannukset. Maksuilla katetaan täydentäville palveluille kohdistuvat kustannukset täysimääräisenä.

16.2. SUBVENTIOT

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden alueella on käytössä subventiot. Subventiot tarkoittavat sitä, että kunta maksaa osan hyötyeläimen hoidosta aiheutuneista kustannuksista eläinlääkärille eläimen omistajan puolesta. Oulunkaaren ympäristöpalveluilla olevat tiedot voimassa olevista subventioista selviävät liitteestä 4.

16.3. KUNNANELÄINLÄÄKÄRIN MAKSULLISET SUORITTEET

Eläintautilakiin, sivutuotelakiin ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annettuun lakiin, eläinten kuljetuksesta annettuun lakiin ja eläinten hyvinvoinnista annettuun lakiin perustuvista kunnaneläinlääkärin maksullisista suoritteista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa kunnaneläinlääkärin maksullisista suoritteista.

Ruokavirasto laskuttaa kunnaneläinlääkärien tekemät eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan maksulliset suoritteet, kuten esimerkiksi eläinten terveystodistukset, asiakkailta.

17. SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Valvonnan osa-alueen mukaan tarkastuskertomusten ja hallintopäätösten jakelu on toimijan lisäksi osa tai kaikki seuraavista: Ruokavirasto, poliisi, Oulunkaaren ympäristölautakunta. Eläinlääkäreiden tulee lähettää asiakirjat viivytyksettä, ja apuna postituksissa voi käyttää eläinlääkärin avustajia. Viranomaisen asiakirjat tallennetaan lisäksi Pudasjärven kaupungin sähköiseen asiakirjojen hallintajärjestelmään.

Johtava eläinlääkäri laatii ja lähettää eläinlääkäreiden yhteisen kuukausi-ilmoituksen eläintaudeista Ruokavirastolle. Kuukausi-ilmoituksella ilmoitetaan vastustettavista ja ilmoitettavista eläintaudeista sekä hyötyeläinkäyntien kokonaismäärä.

Tätä suunnitelmaa koskeva lakisääteinen suunnitelman toteutumisen arviointiraportti laaditaan johtavan eläinlääkärin toimesta vuosittain. Se sisältää tiedot valvonnalle ja eläinlääkintäpalveluille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta sekä tuotettujen palveluiden määristä. Ympäristölautakunta käsittelee raportin, joka toimitetaan ympäristöjohtajan toimesta Ruokavirastoon. Myös tämä suunnitelma ja vuosittaiset päivitykset käsitellään, hyväksytään ja toimitetaan vastaavasti. Vuosittaisissa päivityksissä otetaan huomioon edellisvuoden suunnitelman toteutumisen arviointiraportti, mahdolliset asiakasvalitukset ja palautteet, Ruokavirastolta suunnitelmasta ja edellisestä arviointiraportista sekä mahdollisesta arviointi- ja ohjauskäynnistä saatu palaute, vuosittaiset valvonnan painopistealueet (LIITE 3) sekä Ruokaviraston ohjeistus.

51

17.1. VALITUSTEN KÄSITTELY

Hallintopäätöksiin liitetään ohjeet muutoksen hakemiseksi.

Potilaan hoidosta tai eläinlääkäripalvelun saatavuudesta tai laadusta voi tehdä vapaamuotoisen valituksen, jonka voi toimittaa postitse tai sähköpostitse. Valituksen voi osoittaa johtavalle eläinlääkärille tai ympäristöjohtajalle. Varsinaisen valituksenkäsittelyä kevyempi menettely on hoitopalautteen antaminen eläinlääkärille, ja sitä voidaan valittajan siihen suostuessa käyttää. Tällöin johtava eläinlääkäri tai ympäristöjohtaja antaa asian tiedoksi hoitopalautteena hoitaneelle eläinlääkärille vastaisuuden varalle, eikä asiassa edellytetä asianomaisen eläinlääkärin vastausta eikä myöskään valituksen tekijälle vastata kirjallisesti.

Valitus käsitellään johtavan eläinlääkärin ja/tai ympäristöjohtajan toimesta. Asianomaiselta eläinlääkäriltä pyydetään vastausta asiaan. Tavoitteena on, että johtava eläinlääkäri tai ympäristöjohtaja antaa vastauksensa valituksen tekijälle

kahden kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä.

Mikäli valittaja hakee Oulunkaaren ympäristöpalveluilta vahingonkorvausta, asia siirretään Pudasjärven kaupungin vakuutusyhtiön käsiteltäväksi. Vakuutusyhtiöön tehtävään vahinkoilmoitukseen liitetään korvausvaatimuksen lisäksi johtavan eläinlääkärin lausunto ja asianomaisen eläinlääkärin vastaus. Vakuutusyhtiön ratkaisu lähetetään valituksen tekijälle johtavan eläinlääkärin tai ympäristöjohtajan toimesta.

Oulunkaaren ympäristöpalvelut ei maksa eläinlääkintävahinkojen arviointilautakunnan lausuntoa. Lausunnon voi halutessaan pyytää hoitava eläinlääkäri, potilaan omistaja tai vakuutusyhtiö omalla kustannuksellaan.

Valitus- ja korvausvaatimusasiat käydään läpi eläinlääkintähuollon palavereissa niiltä osin, kun niistä voi olla hyötyä toimintatapojen kehittämisessä tulevaisuudessa.

17.2. PALAUTTEEN KERÄÄMINEN

Palautetta kerätään Pudasjärven kaupungin internetsivuilla olevan Palaute-osion avulla. Eläinlääkinnälle on oma palautteenanto-lomake.

Yksityisillä palveluntarjoajilla ja kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa tämän suunnitelman mahdollisten päivitysten sisältöön tai mahdolliseen seuraavaan suunnitelmaan lähettämällä kannanotto, lausunto tai kehittämisehdotus johtavalle eläinlääkärille, ympäristöjohtajalle tai Oulunkaaren ympäristölautakunnalle.

LIITELUOTTELO

LIITE 1. RESURSSITARPEEN KARTOITUS
LIITE 2. YHTEYSTIEDOT JA ELÄINLÄÄKÄREIDEN TYÖNJAKO
LIITE 3. VALVONNAN PAINOPISTEET
LIITE 4. SUBVENTIOT OULUNKAAREN YMPÄRISTÖPALVELUJEN ALUEELLA

53

LIITE 1.

RESURSSITARPEEN KARTOITUS

1. Eläinmäärät kunnan alueella:

a. Tuotantoeläintilat (lkm)	Lkm
Nautatilat	Eläintenpitäjärekisteri (EPR): 152 kpl
Sikatilat	1 kpl
Lammas- ja vuohitilat	Eläintenpitäjärekisteri (EPR): 191 kpl, todennäköisesti sisältää suuren määrän pitopaikkoja, joissa ei ole lampaita. Arvio lammastilojen määrästä alueella: 20 kpl
Hevostilat	EPR: 85 kpl
Siipikarjatilat	EPR (kanojen tai broilereiden pitäjät): 175 kpl, todennäköisesti sisältää suuren määrä pitopaikkoja, joissa ei ole siipikarjaa. Kanojen ja broilereiden pitäjät ovat harrastepitopaikkoja. Tiedossa ei ole yhtään ammattimaista siipikarjanpitäjää.
Vesiviljelylaitokset	6 kpl
Turkistarhat	0 kpl
Tarhatun riistan tilat	3 kpl
Mehiläistarhat	EPR: 23 kpl

PUDASJÄRVEN KAUPUNKI – OULUNKAAREN YMPÄRISTÖPAVELUT
PL 10, Varsitie 7, 93101 Pudasjärvi • pudasjarvi.fi/ymparistopalvelut
ymparistopalvelut@pudasjarvi.fi tai kirjaamo@pudasjarvi.fi • puh. 040 826 6417
facebook.com/Pudasjarvi • twitter.com/pudasjarvi • instagram.com/pudasjarvenkaupunki

	Alkutuotantoilmoituksia: 14 kpl
Muut tuotantoeläinyksiköt	arviolta 50 porotilaa
b. Lemmikit	**Lkm**
Arvio lemmikkien määrästä	n. 3100 kpl (1 per 8 asukasta, todellisuudessa lukumäärän arvioidaan olevan hieman suurempi)

2. Eläinlääkäripalvelut

a. Terveydenhuoltosopimukset	
Nauta	**Lkm**
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	107 kpl
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	n. 95 %
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista nautatiloista)	n. 66 % (100/152 x 100 %), todennäköisesti lähes kaikilla nautoja ammatikseen pitävillä tiloilla on terveydenhuoltosopimus
Siat	**Lkm**
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	1
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0

Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista sikatiloista)	100 %
Siipikarja	**Lkm**
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	0
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista siipikarjatiloista)	0
Muut terveydenhuoltosopimukset	**Lkm**
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	0
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
TERVEYDENHUOLTOTYÖN RESURSSITARVE (htv)	**0,43 htv (laskentaperuste 0,5 htp/terveydenhuoltokäynti ja 0,3 htp/tilannekatsaus)**
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	
Sairaskäynnit tiloilla	**Lkm**
Sairaskäynnit virka-aikana	1300 (3,2 suor./htp)
Sairaskäynnit päivystysaikana	230 (3,2 suor./htp)

PUDASJÄRVEN KAUPUNKI – OULUNKAAREN YMPÄRISTÖPAVELUT
PL 10, Varsitie 7, 93101 Pudasjärvi • pudasjarvi.fi/ymparistopalvelut
ymparistopalvelut@pudasjarvi.fi tai kirjaamo@pudasjarvi.fi • puh. 040 826 6417
facebook.com/Pudasjarvi • twitter.com/pudasjarvi • instagram.com/pudasjarvenkaupunki

Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla	
Sairaskäynnit virka-aikana	3300 (4,8 suor./htp)
Sairaskäynnit päivystysaikana	130 (4,8 suor./htp)
KUNNAN ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUIDEN RESURSSITARVE (htv)	**5,42 htv**

57

3. Eläinten terveyden valvonta

a. Pakollinen zoonoosivalvonta ja vapaaehtoinen terveysvalvonta
Salmonellavalvontaan kuuluvat pitopaikat (lkm) - Siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaan kuuluvat pitopaikat: 0 kpl - Uudistuseläimiä tuottavat sikojen pitopaikat: 0 kpl - Pitopaikat, jotka toimittavat nautoja keinosiemennysasemille: 0 kpl - Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat: 0 kpl Vapaaehtoinen terveysvalvonta - Maedi-visna/CAE: 0 kpl - Vesiviljelyeläinten terveysvalvontakohteet: 12 kpl (0,5 htp/kohde, yhteensä 6 htp) - Lampaiden ja porojen tse-näytteenotot n. 5 kpl/v (0,25 htp/näytteenotto, yhteensä 1,5 htp) - Oriaseman terveysvalvonta (1 tark./v) 0,5 htp - + 20 htp resurssina vastustettavien eläintautien epäilyihin ja vastustustoimenpiteisiin.
b. Muu eläinten terveyden valvonta
a. turkistarhojen lukumäärä, joissa kasvatetaan minkkejä ja/tai supeja: 0 kpl b. ulkona pidettävien sikojen pitopaikkojen määrä (MMM 404/2021): 0 kpl

ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONNAN RESURSSITARVE (htv)	**0,13 htv**

4. Sivutuotevalvonta

Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä, rekisteröinti ja valvonta	0 kpl
Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta, mukaan lukien kalankasvatuslaitosten sivutuotevalvonta	Arvio 5 kpl (yhteensä 2,5 htp)
Haaskatoiminnan valvonta	Arvio 3 kpl (1,5 htp)
Turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta	0 kpl
Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta	1-3 kpl (1,5 htp)
SIVUTUOTEVALVONNAN RESURSSITARVE	**0,03 htv**

58

5. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet	**Lkm**
Kennelit/koiratarhat	9 (0,5 htp/kohde, yhteensä 4,5 htp)
Hevostallit	8 (0,5 htp/kohde, yhteensä 4 htp)
Riistanhoidolliset tarhat	0
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	3 (0,5 htp/kohde, yhteensä 1,5 htp)
Eläinkaupat	0
Eläinhoitolat	3 (0,5 htp/kohde, yhteensä 1,5 htp)

b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	Lkm
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	110 kpl (1 htp/kohde, yhteensä 110 htp)
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta	**1 (esim. sirkus tai kiertävä eläinnnäyttely, 0,5 htp)**
ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONNAN RESURSSITARVE (htv)	**0,55 htv**

59

6. Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta

Eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevien säännösten noudattamisen valvonta	Lkm 2 kpl, 1 htp (valvontaa tehdään yleensä eläinsuojeluvalvonnan yhteydessä, tähän laskettu varsinaiset tarkastukset)
Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnan resurssitarve, htv	**0,01 htv**

7. Eläinlääkintähuollon henkilöresurssit (kaikki päivittämättä!)

a. Eläinlääkärit	Htv
Eläinlääkäripalvelut	5,42
Eläinten terveyden valvonta	0,13
Sivutuotevalvonta	0,03

Eläinten hyvinvoinnin valvonta	0,55
Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonta	0,01
Elintarvikevalvonta	35 alkutuotannon hyg.tark.; 0,5 htp/tark., 2 laitosvalvonnan elint.h. tark.; 1 htp/tark. + ohjaus , yht. 19,5 htp, 0,09 htv
Muut tehtävät	0,36: lääkekirjanpidon valvonta yht. 2 htp, koulutus 27 htp, hallinto ja raportointi yht. 50 htp
Eläinlääkärit yhteensä	**6,59**
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkäreiden määrä (lkm)	7
b. Muut kuin eläinlääkärit	**Htv**
Eläintenhoitaja/avustaja	3
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	0
Muut tehtävät	0,6 (palvelusihteerityö, ympäristöjohtaja)
Muut kuin eläinlääkärit yhteensä	**3,6**
Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa	Ei ostopalveluja

60

LIITE 2.

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖSTÖN YHTEYSTIEDOT JA ELÄINLÄÄKÄREIDEN KESKINÄINEN TYÖNJAKO

YHTEYSTIEDOT

61

PUDASJÄRVI	Nimi	Puhelin
Pudasjärven kaupungineläinlääkäri	Miia Konttila	0400 139 668
Pudasjärven kaupungineläinlääkäri Oulunkaaren ympäristöpalvelujen johtava eläinlääkäri	Aino-Sofia Riepula	040 3510 498
Pudasjärven kaupungineläinlääkäri (60 % työaika)	Roosa Määttä	040 158 1826
Pudasjärven eläinlääkäreiden avustaja	Annika Lammela	040 826 6619

Pudasjärven vastaanotto sijaitsee Pudasjärvellä osoitteessa Jyrkkäkoskentie 18, 93100 Pudasjärvi.

Tiedustelut ja ajanvaraukset eläinlääkäreiden puhelinnumeroista ensisijaisesti ark. klo 8-9.

Potilaiden vastaanotto ajanvarauksella. Rehu- ja tarvikemyynti arkisin klo 9-12.

Ii	Nimi	Puhelin
Iin kunnaneläinlääkäri	Meelis Reimaa	0500 318 168
Iin kunnaneläinlääkäri	Sampo Remes	050 395 0405
Iin eläinlääkäreiden avustaja	Marja Piirainen	050 466 8002

Iin vastaanotto sijaitsee lissä osoitteessa Hietalantie 48, 91100 Ii.

Tiedustelut ja ajanvaraukset eläinlääkäreiden puhelinnumeroista ensisijaisesti ark. klo 8-9.

Potilaiden vastaanotto ajanvarauksella.

VAALA	Nimi	Puhelin
Vaalan ja Utajärven kunnaneläinlääkäri	Matleena Hietala	0400 855 900
Vaalan ja Utajärven kunnaneläinlääkäri	Marjo-Riitta Halonen	040 826 6618
Vaalan ja Utajärven eläinlääkärin avustaja	Noora Juutilainen	040 182 7555

62

Vaalan vastaanotto sijaitsee osoitteessa Kolehmaisentie 3, 91700 Vaala.

Tiedustelut ja ajanvaraukset eläinlääkärin puhelinnumerosta ensisijaisesti ark. klo 8-9. Potilaiden vastaanotto ajanvarauksella. Utajärvellä eläinlääkäri hoitaa pieneläimiä kotikäynteinä keskiviikkoisin, vastaanotto ajanvarauksella.

Eläinlääkäripäivystys virka-ajan ulkopuolella, p. 0600 04160.

Numero on maksullinen ja se toimii vain päivystysaikaan eli arkisin klo 16-08 ja viikonloppuisin perjantai-illasta klo 16 maanantaiaamuun klo 08.

Muina aikoina eläinlääkärit vastaavat omista numeroistaan. Päivystysalueeseen kuuluu Pudasjärvi, Puolanka, Vaala, Utajärvi, Ii.

Ympäristöjohtaja	Jarmo Kelloniemi	0400 433 998
Palvelusihteeri	Sari Takkinen	040 169 9781

Toiminnasta vastaa:

Oulunkaaren Ympäristöpalvelut PL 10, Varsitie 7, 93101 Pudasjärvi

Puh. 040 826 6417 Faksi (08) 823 453

ymparistopalvelut@pudasjarvi.fi

Internetosoite: https://www.pudasjarvi.fi/ymparistoterveys-ja-elaimet

Henkilöstön sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@pudasjarvi.fi

LIITE 3.

VALVONNAN PAINOPISTEET

63

Elintarvikeketjun monivuotisessa kansallisessa valvontasuunnitelmassa asetetaan valvonnan painopisteet. Eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevia painopisteitä tarkennetaan EHO-suunnitelmassa. Vuonna 2026 käynnistyy aluehallintouudistus, joka tuo merkittäviä muutoksia eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan; aluehallintovirastojen tehtävät tällä sektorilla siirtyvät Ruokavirastoon ja ELY-keskuksista tulee elinvoimakeskuksia. Uusien organisaatioiden käynnistysvaiheessa ei eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnalle aseteta varsinaisia painopisteitä vaan pyritään varmistamaan perustehtävien mahdollisimman häiriötön hoito.

Kunnille asetetaan vuodeksi 2026 yksi eläinlääkintähuollon painopiste:

Kunnat varmistavat uuden eläinlääkintähuoltolain vaatimusten toteutumisen eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä.

LIITE 4.

SUBVENTIOT OULUNKAAREN YMPÄRISTÖPALVELUJEN ALUEELLA

Oulunkaaren ympäristöpalveluiden alueella on käytössä subventiot. Subventiot tarkoittavat sitä, että kunta maksaa osan hyötyeläimen hoidosta aiheutuneista kustannuksista eläinlääkärille eläimen omistajan puolesta. 1.6.2026 Oulunkaaren ympäristöpalveluilla olevat tiedot voimassa olevista subventioista:

64

Taulukko 1. Omavastuut, joiden ylittävän osan maksaa kunta

Kunta	Käyntimaksusta:	Kilometrikorvauksesta:	Toimenpiteestä:
Pudasjärvi	15 km mukainen käyntim.	30 km muk. km-korvaus	Ei subventoida
Ii	Ei subventoida	15 km muk. km-korvaus	Ei subventoida
Vaala	15 km mukainen käyntim.	30 km muk. km-korvaus	Ei subventoida
Utajärvi	30 km mukainen käyntim.	60 km muk. km-korvaus	Ei subventoida
Puolanka	20 km mukainen käyntim.	40 km mukainen km-korvaus	Ei subventoida

Taulukko 2. Korotukset ja arvonlisäveron maksu subventoidusta

Kunta	Kunta maksaa korotukset:	Kunta maksaa arvonlisäveron subventoidusta:
Pudasjärvi	kyllä	kyllä
Ii	ei	ei
Vaala	kyllä	kyllä
Utajärvi	kyllä	kyllä
Puolanka	kyllä	ei

Liite on päivitetty ympäristöjohtajan toimesta eläinlääkintähuollon suunnitelmaan 15.5.2026 Pudasjärven kaupunkikehitysjohtajan viranhaltijapäätöksen 13.5.2026 § 11 Maaseutuelinkeinojen kehittämistuet 1.6.2026 alkaen vuoksi.

PUDASJÄRVEN KAUPUNKI – OULUNKAAREN YMPÄRISTÖPAVELUT
PL 10, Varsitie 7, 93101 Pudasjärvi • pudasjarvi.fi/ymparistopalvelut
ymparistopalvelut@pudasjarvi.fi tai kirjaamo@pudasjarvi.fi • puh. 040 826 6417
facebook.com/Pudasjarvi • twitter.com/pudasjarvi • instagram.com/pudasjarvenkaupunki